

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ การศึกษาเปรียบเทียบสถานภาพด้านการผลิต การแปรรูป
การค้า การวิจัยและพัฒนาผักและผลไม้ของไทยกับต่างประเทศ

โดย รศ.ดร. กมล เลิศรัตน์ และคณะ

กันยายน 2551

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ การศึกษาเปรียบเทียบสถานภาพด้านการผลิต การแปรรูป การค้า
การวิจัยและพัฒนาผักและผลไม้ของไทยกับต่างประเทศ

คณะผู้วิจัย	สังกัด
1. รศ.ดร. กมล เลิศรัตน์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
2. ศ.ดร. จริ่งแท้ สิริพานิช	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. รศ.ดร. จริยา วิสิทธิ์พานิช	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
4. รศ.ดร. ดนัย บุญยเกียรติ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
5. รศ.ดร. อธิสุนทร นันทกิจ	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทคัดย่อ

คณะผู้ประสานงานด้านพืชสวนฝ่ายเกษตรของสกวได้ทำการศึกษาเรื่องนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาข้อมูลด้านสถานภาพด้านการผลิต การแปรรูป การค้า การวิจัยและพัฒนาผักและผลไม้ของประเทศไทย ออสเตรเลีย จีน ใต้หวัน อินเดีย เวียดนาม ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และมาเลเซีย วิเคราะห์และสังเคราะห์ ความรู้และความเชื่อมโยงข้อมูลที่ได้รับ โดยเปรียบเทียบระหว่างไทยกับต่างประเทศ เพื่อให้ทราบถึงโอกาสของการส่งออกของผักและผลไม้ไทย และจัดทำข้อเสนอแนวทางในการพัฒนาแผนงานด้านวิจัยและพัฒนาผักและผลไม้ของไทย โดยการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องเผยแพร่โดยหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องและการศึกษาข้อมูลโดยตรงจากการสัมภาษณ์นักวิชาการ ผู้ประกอบการ พ่อค้า และเกษตรกร รวมทั้งการศึกษาดูงานในประเทศจีน ใต้หวันและเวียดนาม

ผลการศึกษาพบว่าผู้บริโภคทุกประเทศโดยเฉพาะประชากรในเมือง มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและความต้องการในการบริโภคผักและผลไม้โดยเน้นความสะดวก ความปลอดภัยและประโยชน์ต่อสุขภาพเพิ่มขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่ที่เปลี่ยนไป อย่างไรก็ตามผู้บริโภค 6 ประเทศที่ศึกษาคือ ไทย อินโดนีเซีย เวียดนาม มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และอินเดีย ยังคงบริโภคผักและผลไม้ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (400 กรัมต่อคนต่อวัน หรือ 146 กกต่อคนต่อปี) ที่กำหนดโดยองค์การอนามัยโลก (WHO) และองค์การอาหารและเกษตร (FAO) ซึ่งก่อให้เกิดโรคที่เป็นปัญหาต่อสุขภาพและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย ดังนั้นเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวรัฐบาลควรจัดทำนโยบาย “บริโภคผักและผลไม้ไทย...คนไทยแข็งแรง” โดยมีการจัดทำโครงการต่างๆ อาทิเช่น โครงการผักผลไม้โรงเรียนและผักผลไม้ในที่ทำงาน เป็นต้น

ทุกประเทศที่ศึกษามีปัญหาล้าลึงกันแต่แตกต่างกันที่ระดับความรุนแรง ทั้งในด้านการผลิต การแปรรูปและการตลาดของผักและผลไม้ และทุกประเทศมีนโยบายเพิ่มการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าและเป็นประเทศที่ได้กำไรจากการส่งออก สำหรับปัญหาสำคัญที่พบคือ ต้นทุนการผลิตสูง ผลผลิตต่ำ การจัดการหลังการเก็บเกี่ยวไม่ดี ยังมีปัญหาเรื่องสารพิษตกค้างและระบบการจัดการทั้งห่วงโซ่อุปทานมีประสิทธิภาพต่ำ สถานการณ์การขยายการส่งออกผักและผลไม้ไทยในอนาคตน่าจะทำได้ยากลำบากขึ้น เพราะมีการแข่งขันกับสินค้าชนิดเดียวกันของประเทศ จีน เวียดนาม ฟิลิปปินส์ ออสเตรเลีย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ประเทศในทวีปแอฟริกาใต้ แคนาดา เม็กซิโก เติร์กเมนิกัน และกลุ่มประเทศลาตินอเมริกา โอกาสของการส่งออกผักและผลไม้ของไทยสำหรับตลาดไกลเช่นสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกานั้นจะต้องเน้นที่คุณภาพ ความปลอดภัยและขยายเฉพาะตลาดบน

ในด้านการวิจัยทุกประเทศได้เน้นเรื่องการพัฒนาพันธุ์ เทคโนโลยีการผลิต การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การแปรรูปและการตลาด ดังนั้นการวิจัยและพัฒนาผักและผลไม้ของไทยเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน จึงควรให้ความสำคัญในเรื่องของ ระบบการจัดการผลิตที่ครบทั้งห่วงโซ่อุปทาน เทคโนโลยีการผลิต การพัฒนาพันธุ์ใหม่ การเพิ่มมูลค่าของผลผลิต พัฒนาการแปรรูปให้ได้ผลิตภัณฑ์ใหม่ และการพัฒนาระบบการตลาด โดยในการดำเนินงานนั้นภาครัฐจะต้องพัฒนาอย่างเป็นระบบรอบด้าน ทั้งโครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจสังคม เทคโนโลยี การจัดสรรงบประมาณและ โดยเฉพาะนโยบายที่เกี่ยวข้อง

Abstract

Recognizing that Thai vegetable and fruit sector provides opportunities for rural development, poverty alleviation and export diversification, a team of horticultural research coordinators in agriculture section, Thailand research fund (TRF) has conducted this study to obtain information on production, processing, trade and, research and development situations of 11 counties. Data are obtained from various sources, strategically relevant reports, publications, studies visits and face to face interviews with stakeholders. Information resulted from data analysis and interpretation is used to foresee the trend for exporting and to recommend on topics for improving research and development on Thai fruits and vegetables.

Fruit and vegetable products have been one of the fastest growing global food sectors in recent years. Its rapid expansion is being driven by urbanization, rising incomes and shifts in consumption preferences in favor of healthy food choices, freshness, variety, convenience and year round availability. However, consumption of fruits and vegetable in 6 countries; Thailand, Indonesia, Vietnam, Malaysia, Philippines and India still below recommended level, a minimum uptake of 400 g/day or 146 kg per year, by WHO and FAO. Low fruit and vegetable intake is identified as an important risk factor for chronic diseases. To enhance health and well-being as well as fruit and vegetable trade, policy on "Eat more Thai fruit and vegetable for healthy Thai people should be addressed. And projects such as, School fruit and vegetable and Work place fruit and vegetables should be initiated.

Thailand and other developing countries in this study have similar but with differ degree of vegetable and fruits production and processing problems. The problems are high production cost, labors shortage, substandard and inadequate postharvest technology, low quality produces poor product safety and inadequate management system. These are a major bottleneck to the expansion of trade of Thai fruits and vegetables. The expansion for exporting Thai vegetables and fruits to the EU and the US markets in the future may face more difficulties in the face of increasing global production and competition, especially from China, Vietnam, Philippines, Indonesia, Malaysia, Australia, African countries; Kenya, Morocco, Ethiopia and Latin America countries.

All countries in this study have an explicit policy objective to increase their vegetable and fruit production and export with a view to self-sufficiency and becoming a net exporter. Their research's focus is on new varieties development and on production, postharvest and processing technologies. However, in order to successfully increase Thai vegetables and fruits production and exports in Thailand certain challenges need to be addressed. These include tackling some inherent risks such as health and environmental impacts and threats to workers' occupational health and safety. There is also a need to assist producers, in particular small scale growers, in coping with highly competitive markets with requirements of high product safety and quality. The quality and the cost of vegetables and fruits proportionate with the requirements of the importing countries need to be approached through a whole range of infrastructural, socio-economic, technology, financial and policy measures. The real research challenge is to innovate and create value-added products and concepts: convenient, easy-to-use products.

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ฝ่ายเกษตรของสกว. ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงด้านการผลิต การแปรรูปและการค้า ตลอดจนการวิจัย และพัฒนาผักและผลไม้ของประเทศต่างๆ ที่เป็นทั้งคู่ค้าและคู่แข่งและเพื่อสนับสนุนให้เกิดการวางแผนพัฒนาผักและผลไม้ไทยให้มีลักษณะการทำงานเชิงรุก อย่างเป็นระบบ คณะผู้ประสานงานด้านพืชสวน ฝ่ายเกษตรของสกว. จึงได้จัดทำโครงการ “การศึกษาเปรียบเทียบสถานภาพ ด้านการผลิต การแปรรูป การค้า การวิจัย และพัฒนาผักและผลไม้ของไทยกับต่างประเทศ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาข้อมูลด้านสถานภาพ การผลิต การแปรรูป การค้า การวิจัย และพัฒนาผักและผลไม้ ของประเทศไทย ออสเตรเลีย จีน ใต้หวัน อินเดียน เวียดนาม ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และมาเลเซีย วิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้และความเชื่อมโยงข้อมูลที่ได้รับโดยเปรียบเทียบระหว่างไทยกับต่างประเทศ เพื่อให้ทราบถึงโอกาสของการส่งออกของผักและผลไม้ไทย และจัดทำข้อเสนอแนะทางในการพัฒนาแผนงานด้านวิจัยและพัฒนาผักและผลไม้ของไทย ทั้งนี้โดยการศึกษาข้อมูลที่เผยแพร่โดยหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและการศึกษาข้อมูลโดยตรงจากการสัมภาษณ์นักวิชาการ ผู้ประกอบการ พ่อค้า และเกษตรกรรวมทั้งการศึกษาดูงานในประเทศ จีน ใต้หวัน และเวียดนาม

ผลการดำเนินการพบว่าผู้บริโภคมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและความต้องการในการบริโภคเพื่อให้สอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่ที่เปลี่ยนไปในปัจจุบัน ดังนี้คือ ชนิดของอาหารที่รับประทาน มีความหลากหลายขึ้น เน้นมีคุณค่าและความเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ รับประทานผักและผลไม้เพิ่มขึ้น รับประทานอาหารได้ตลอดเวลา ได้ทุกที่ตามความต้องการ และรับประทานอาหารนอกบ้านมากขึ้น ลักษณะการปรุงอาหารเปลี่ยนจากการหาวัดดูดิบเอง ไปเป็นทำจากวัตถุดิบพร้อมปรุงและอาหารสำเร็จรูปชนิดพร้อมรับประทานมากขึ้น อย่างไรก็ตามผู้บริโภคในประเทศที่ศึกษา 6 ประเทศคือ ไทย อินโดนีเซีย เวียดนาม มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และอินเดีย ยังคงบริโภคผักและผลไม้ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ที่กำหนดโดยองค์การอนามัยโลก (WHO) และองค์การอาหารและเกษตร (FAO) ที่มีค่ามาตรฐานเท่ากับ 400 กรัมต่อคนต่อวันหรือ 146 กิโลกรัมต่อคนต่อปี

ดังนั้นเพื่อเพิ่มปริมาณการบริโภคผักและผลไม้ไทยและเป็นการเพิ่มปริมาณการขายของเกษตรกรประเทศไทยจึงควรจัดทำนโยบาย “บริโภคผักและผลไม้ไทย คนไทยแข็งแรง” โดยมีการจัดทำโครงการต่างๆ อาทิโครงการผักผลไม้โรงเรียน โครงการผักผลไม้ในที่ทำงาน โครงการศึกษาคุณค่าทางอาหารของผักและผลไม้ไทย โครงการศึกษาข้อมูลความชอบและความต้องการของผู้บริโภค โครงการสร้างตราสินค้าผักและผลไม้คุณภาพกลางที่มีการรับรองมาตรฐานในด้านการตลาด

การเพิ่มปริมาณการส่งออกผักสดแช่เย็น แช่แข็ง แห้ง ผักแปรรูป และเมล็ดผักในอนาคตน่าจะทำได้ยากขึ้น เพราะมีการแข่งขันในด้านราคามากขึ้นกับสินค้าชนิดเดียวกันของประเทศจีน เวียดนาม ประเทศในทวีปแอฟริกาใต้ แคนาดา เม็กซิโก เอธิโอเปีย และประเทศในอเมริกากลาง-ใต้ นอกจากนั้นประเทศผู้นำเข้าสำคัญยังได้ลงทุนผลิตผักเพิ่มขึ้นในทวีปแอฟริกา จีนและเวียดนาม โอกาสของผักสดแช่เย็น ที่ผลิตจากไทยที่เหลืออยู่สำหรับส่งออกในตลาดโลกนั้น ควรจะมุ่งรักษาตลาดเดิมไว้ให้ได้โดยเน้นคุณภาพ ความ

ปลอดภัย และขยายเฉพาะตลาดบน ผักกระป๋อง ผักแปรรูปและสิ่งปรุงรสอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของไทย น่าจะมีโอกาสขยายตัวได้เพิ่มขึ้นตามการขยายตัวของอาหารไทยและร้านอาหารไทย อย่างไรก็ตามในอนาคต จีนจะเป็นประเทศที่น่าจะนำเข้าสินค้าอาหารคุณภาพ และอาหารเพื่อสุขภาพ (สินค้าตลาดบน) เพิ่มขึ้น สำหรับตลาด ประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง ไทยยังสามารถผลิตและจำหน่ายในราคาถูกกว่าคู่แข่ง แต่ในอนาคตหากพม่า เปิดประเทศ น่าจะเป็นคู่แข่งใหม่ในด้านการค้าผักสดสำหรับไทย

สำหรับการตลาดผลไม้ในประเทศ และการส่งออกผลไม้ปัจจุบันค่อนข้างมีประสิทธิภาพดี ระบบการ ลำเลียงผลไม้ทำได้รวดเร็วและต้นทุนการตลาดไม่สูงมากนัก ญี่ปุ่น เกาหลี และไต้หวัน เป็นลูกค้าตลาดบน จีน และมาเลเซียเป็นตลาดระดับมาตรฐาน ฟิลิปปินส์ เวียดนาม และอินโดนีเซียเป็นตลาดกลาง-ล่างสำหรับ ระบายผลไม้คุณภาพต่ำ อินเดียเป็นตลาดใหม่ที่น่าจะมีโอกาสสำหรับผลไม้ไทย ออสเตรเลียน่าจะเป็นตลาด สำคัญสำหรับผลไม้แปรรูป ประเทศไทยน่าจะรักษาตลาดเดิมและเพิ่มปริมาณได้ทั้งในตลาดสหภาพยุโรป จีน และญี่ปุ่น นอกจากนั้นตลาดเพื่อนบ้านในกลุ่มอาเซียนถึงแม้จะเป็นคู่แข่งกับไทยในการส่งออกก็ตาม แต่ผลไม้ สุกออกสู่ตลาดเหลื่อมเวลากัน และไทยมีศักยภาพในการผลิตผลไม้คุณภาพเหนือกว่าและมีโอกาสขยายตัว เพิ่มขึ้นได้ อย่างไรก็ตามปัญหาโลกร้อน จะทำให้ผู้บริโภคในต่างประเทศให้ความสำคัญกับแนวคิดเรื่อง Food miles มากขึ้นซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อ การส่งออก จึงควรให้ความสำคัญในการเพิ่มมูลค่าของผลไม้ ด้วยการสกัดสารสำคัญจากเปลือกและเมล็ดของผลไม้ไปใช้ในอุตสาหกรรมอื่นๆ ที่มีมูลค่าสูงขึ้น ในส่วนของ ผลไม้กระป๋องและแปรรูปควรจะได้มีการพัฒนาการแปรรูปให้ได้ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับพฤติกรรม ของผู้บริโภคในยุคสมัยใหม่

ประเทศไทยควรส่งเสริมการรวมกลุ่มชาวสวนและผู้ค้าปลีก โดยส่งเสริมการผลิตผลไม้คุณภาพ มีการ ทบสวนและปรับเปลี่ยนบทบาทรัฐให้เหมาะสมสอดคล้องกับปัญหาหลักของการผลิต การค้า การส่งออกของ ภาคเอกชน ทบสวนหรือยกเลิกมาตรการที่ประเทศคู่ค้าไม่ต้องการ เช่น การตรวจสอบสารพิษไปจีน ทบสวน ข้อตกลงการค้า สนับสนุนผู้ส่งออกให้รวมกลุ่ม สร้างเสถียรภาพราคาผลไม้ ศึกษาสู่การสร้างระบบประกัน ภัยพืชผล

ในด้านผู้ผลิตและการผลิต ประเด็นปัญหาสำคัญของเกษตรกรในประเทศที่ศึกษาคล้ายคลึงกันแต่ ระดับของปัญหาแตกต่างกัน เช่น ปัญหาแรงงานและต้นทุนการผลิต ปัญหาเรื่องความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม สำหรับประเทศไทย ปัญหาหลักไม่ได้อยู่ที่เทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว แต่อยู่ที่พฤติกรรมของคนที่ยังขาด ระเบียบวินัย ขาดความซื่อสัตย์ โดยภาพรวมปัญหาของการผลิตผักและผลไม้สดคือ ผลผลิตต่ำ คุณภาพ ไม่สม่ำเสมอ ต้นทุนการผลิตสูง มีสารพิษตกค้าง ราคาผลผลิตที่เกษตรกรได้รับมีแนวโน้มลดลงขณะที่ต้นทุน การผลิตสูงขึ้น ผลไม้ที่ขายในประเทศส่วนใหญ่มีคุณภาพลดลง เนื่องจากผลไม้คุณภาพดีถูกคัดไว้เพื่อส่งออก สำหรับการผลิตผักและผลไม้เพื่อป้อนโรงงานแปรรูปซึ่งใช้ส่งออกเป็นส่วนใหญ่ ยังมีปัญหาทั้งในด้านปริมาณ ไม่เพียงพอ คุณภาพผลผลิตไม่สม่ำเสมอ ราคาไม่แน่นอน การจัดส่งไม่ตรงตามเวลา รวมทั้งวัตถุดิบที่ผลิต ได้ไม่ตรงกับความต้องการของตลาด ส่วนปัญหาด้านโรงงานแปรรูปคือ ปัญหาด้านเทคโนโลยี โดยเฉพาะ โรงงานแปรรูปขนาดกลางและขนาดย่อม มักจะมีเทคโนโลยีที่ไม่ทันสมัยและประสิทธิภาพการผลิตต่ำ

ประเทศไทยควรมีนโยบายควบคุมพื้นที่ปลูกไม้ผล กำหนดเขตเพาะปลูกไม้ผล (Zoning) แม้จะ ห้ามผู้ที่ปลูกไม้ผลข้ามเขตไม่ได้ แต่ภาคราชการสามารถกำหนดเขตที่จะให้ความช่วยเหลือซึ่งจะทำให้การ

เพาะปลูกไม่ผลอยู่ในพื้นที่ที่ควบคุมได้ ควรพัฒนาเทคโนโลยีการเพาะปลูกเพื่อเพิ่มผลผลิต ควรจัดทำสวนต้นแบบผลไม้ต่างๆ ที่ได้มาตรฐานเพื่อให้เกษตรกรศึกษาเป็นแบบอย่างที่ต้อง จัดตั้งองค์กรหรือคณะกรรมการนโยบายระดับชาติสำหรับพืชแต่ละชนิด เพื่อจัดทำแผนและประสานการพัฒนา กำหนดภาระหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบในด้านต่างๆ ให้ชัดเจน ให้มีศูนย์ส่งเสริมและพัฒนา เพื่อสนับสนุนและช่วยเหลือผู้ประกอบการขนาดเล็ก ในด้านการผลิต การควบคุมคุณภาพสินค้า และการจัดการ

ในด้านการวิจัยทุกประเทศมีนโยบายหรือแผนที่จะผลิตเพื่อการส่งออกมากขึ้น หรือผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้ามากขึ้น ส่วนใหญ่เน้นงานวิจัยไปที่นวัตกรรม การปรับปรุงพันธุ์ เทคโนโลยีการลดต้นทุนการผลิต และการผลิตนอกฤดูกาล งบประมาณการวิจัยมาจากภาครัฐ ส่วนน้อยมาจากภาคเอกชน มีเฉพาะประเทศออสเตรเลียเท่านั้นที่มีระบบจัดสรรงบประมาณวิจัยระหว่างภาครัฐกับเอกชนครั้งต่อครั้ง ประเทศส่วนใหญ่มีหน่วยงานบริหารการวิจัยมากกว่าหนึ่งหน่วยงาน หน่วยงานวิจัยและนักวิจัยค่อนข้างมีอิสระในการวิจัย ยกเว้นในกระทรวงเกษตรฯ ของไทย ซึ่งนโยบายงานวิจัยมักถูกปรับเปลี่ยนนโยบายไปตามการเมือง ทำให้ความสามารถในการวิจัยถดถอยลง นักวิจัยในประเทศไทยมีปริมาณและคุณภาพทัดเทียมกับประเทศอื่นๆ แต่ขาดการรวมกลุ่มเช่นเดียวกับเกษตรกร น่าจะผลักดันให้เกิดความร่วมมือกันอย่างจริงจังระหว่างหน่วยงานในการดำเนินงานวิจัย ตลอดจนถึงการเผยแพร่งานวิจัยไม่ว่าจะเป็นวารสาร และการประชุมวิชาการอย่างเป็นรูปธรรม

ในประเด็นงานวิจัยปัจจุบันภาครัฐเป็นฝ่ายจัดการทั้งงบประมาณและทิศทางของการวิจัยภาคเอกชน ทั้งฝ่ายผู้ผลิตและผู้ค้าจำเป็นต้องเข้ามามีบทบาทมากขึ้นกว่าในปัจจุบัน รัฐควรกำหนดนโยบายให้องค์กรการบริหารส่วนท้องถิ่นจัดสรรเงินส่วนหนึ่งที่ได้รับจากรัฐไปเพื่อการวิจัย และอาจขอสมทบเพิ่มเติมจากหน่วยงานให้ทุนการวิจัย สำหรับหน่วยงานให้ทุนสนับสนุนงานวิจัยในประเทศไทย ควรมีความร่วมมือกัน เช่น การประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดนโยบายหรือทิศทาง การสนับสนุนการวิจัย เพื่อลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงาน นอกจากนั้นประเทศไทยยังขาดหน่วยงานกลางที่จะเป็นผู้ประสานงานสำหรับพืชต่างๆ รัฐอาจใช้เงินกองทุนช่วยเหลือเกษตรกร จัดตั้งหน่วยงานกลางเหล่านี้ เพื่อดำเนินการศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ทางเศรษฐกิจเฉพาะพืช เพื่อการปรับตัว วางแผนการผลิต การตลาด ตลอดจนการวิจัย เพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดปัญหาสินค้าล้นตลาด เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและเพิ่มคุณภาพผลผลิต

บทที่ 1

บทนำ

ประเด็นของบทนำ

1.1 ที่มา

1.2 วัตถุประสงค์

1.3 วิธีการศึกษา

1.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

บทนำ

1.1 ที่มา

1.1.1 การเปลี่ยนแปลงตลาดในยุคปัจจุบัน

โลกาภิวัตน์ ยุคโลกไร้พรมแดนที่มีตลาดเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบเสมือนมีตลาดเดียว ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งห่วงโซ่อุปทาน (food supply chain) จากผู้บริโภค ตลาด การขนส่ง การผลิต และผู้ผลิต การตลาดที่เป็นเครือข่ายระดับชาติและนานาชาติ จากแหล่งผลิตที่กระจายอยู่ในหลายภูมิภาคและ/หรือหลายประเทศ ถูกขนส่งด้วยระบบขนถ่ายสินค้าที่ทันสมัย รวดเร็ว ไปจำหน่ายยังตลาดในเมืองที่กำลังปรับเปลี่ยนจากตลาดสดไปสู่ตลาดสะดวกซื้อรูปแบบต่างๆ เช่น Supermarket และ Hypermarket เป็นต้น (ภาพที่ 1.1-1.3)

ภาพที่ 1.1 ตลาดสดในไต้หวัน

ภาพที่ 1.2 ตลาดสดในประเทศฟิลิปปินส์

ภาพที่ 1.3 ตลาด supermarket ในประเทศญี่ปุ่น

1.1.2 การเปลี่ยนแปลงของผู้บริโภค

โครงสร้างประชากรของประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้วเปลี่ยนแปลงไป มีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น คนอพยพเข้าไปทำงานในเมืองเพิ่มขึ้น ครอบครัวเดี่ยวเพิ่มขึ้น และสตรีออกทำงานนอกบ้านมากขึ้น ทำให้ความ

บทนำ : บทที่ 1

ต้องการในการบริโภคอาหาร ชนิดของอาหาร ตลอดจนความสะดวกรวดเร็วในการหาและปรุงอาหาร เปลี่ยนแปลงไปด้วย ความต้องการผู้บริโภคได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ได้แก่ ต้องการความมั่นใจว่าสิ่งที่บริโภคนั้น ได้มาตรฐาน ปลอดภัย ไม่มีสารพิษตกค้าง มีคุณภาพดี มีผลิตภัณฑ์ตามปริมาณและเวลาที่ต้องการ ผลิตด้วยกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สามารถตรวจสอบที่มาของสินค้าได้ เป็นผลิตภัณฑ์ที่ความสะดวกสบายในการรับประทานเช่น (ready-to-eat product) เช่น อาหารปรุงสุกสำเร็จรูปแช่เยือกแข็งหรือพร้อมปรุง (ready-to-cook product) เช่น แกงป่าที่มีส่วนผสมของเครื่องปรุง ได้แก่ น้ำพริกและผักต่างๆ จัดเตรียมบรรจุภาชนะไว้เรียบร้อยแล้วเพียงแต่นำเนื้อสัตว์ชนิดที่ต้องการมาทำการปรุง ตามคำแนะนำ ก็นำไปรับประทานได้ และความต้องการผลไม้ที่ปอกเปลือกแล้วบรรจุภาชนะแช่เย็น ตลอดจน ผลไม้ที่มีขนาดพอเหมาะเฉพาะบุคคลสำหรับใช้รับประทาน (แตงโม มะละกอ ผลเล็กกลง) เป็นต้น (ภาพที่ 1.4)

ภาพที่ 1.4 ผลไม้ปอกเปลือกพร้อมบริโภค และผลไม้ขนาดเล็กเหมาะเฉพาะบุคคลสำหรับใช้รับประทาน

1.1.3 ข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างประเทศต่างๆ และระหว่างไทยกับประเทศต่างๆ เป็นแรงผลักดันให้ทุกประเทศรวมทั้งไทยต้องมีการปรับตัวในด้านการผลิตผักและผลไม้เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน

1.1.4 ความสามารถในการแข่งขันของประเทศคู่ค้าและคู่แข่ง

ประเทศที่เป็นคู่ค้าและหรือคู่แข่ง เช่น ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา จีน ใต้หวัน เวียดนามและมาเลเซีย ได้มีการปรับตัวในด้านการผลิตผักและผลไม้ เป็นลักษณะของการทำงานเชิงรุกโดยมีการวิเคราะห์สถานการณ์การแข่งขันอย่างรอบด้าน และมีการวางแผนงานวิจัยและพัฒนาทั้งระบบอย่างชัดเจน โดยมุ่งเน้นที่จะพัฒนาความสามารถในการแข่งขันในอีก 5-15 ปีข้างหน้า ตัวอย่างเช่น

ออสเตรเลีย มีการจัดทำรายงานที่ให้ข้อเสนอ ถึงทิศทางหรือนโยบายที่ควรดำเนินการล่วงหน้า ล่าสุดในปี 2006 ได้นำเสนอรายงานเรื่อง “Creating our future: agriculture and food policy for the next generation”

สหรัฐอเมริกา โดยหน่วยงานของกระทรวงเกษตรได้จัดการประชุมประจำปีเพื่อนำเสนอรายงานวิเคราะห์สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงด้านการเกษตรและการค้าสินค้าเกษตรของประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศจีน เพื่อนำมาประกอบการวางแผนงานสำหรับการแข่งขัน ตัวอย่างรายงานที่สำคัญในปี 2006 ได้แก่ USDA Agricultural Baseline Projections to 2015, Agriculture and Trade Policy: Review and Prospects, How are Global Food Trade Patterns Shifting and What's Behind it All?, China's Rising Fruit and Vegetable Exports Challenge U.S.

Industries, Food Consumption in China: Feeding the Dragon, Factors Behind the Growth of the Horticultural Sector in China, China's Food and Agriculture: Issues for the 21st Century และ New Directions in China's Agricultural Leading, Commercialization of Food Consumption in Rural China, China's New Farm Subsidies เป็นต้น

1.1.5 สถานการณ์การผลิตผักและผลไม้ของไทย

สถานการณ์การผลิตผักและผลไม้ของไทยโดยภาพรวมยังเป็นปัญหา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้วิเคราะห์และนำเสนอกรอบยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะ 4 ปี (2548-2551) ต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรี ณ จังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ 11 มกราคม 2548 โดยได้รายงานว่ามีผักและผลไม้ จัดเป็นกลุ่มสินค้าที่ต้องปรับตัวให้ยืดหยุ่นหรือปรับเปลี่ยนการผลิต และได้เสนอมาตรการต่างๆ ดังนี้คือ

ปรับปรุงประสิทธิภาพของปัจจัยการผลิต เพิ่มพื้นที่ชลประทาน 6 ล้านไร่ รวมทั้งแหล่งน้ำขนาดเล็ก แหล่งน้ำชุมชนและชลประทานน้ำหยด (ลดความเสี่ยงและปรับเปลี่ยนโครงสร้างพืชหลัก) จัดระบบบริหารจัดการแหล่งน้ำให้มีประสิทธิภาพเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรและภาคเศรษฐกิจอื่น ปรับปรุงและฟื้นฟูคุณภาพดิน และความหลากหลายทางชีวภาพ ขยายการผลิตสินค้าเกษตร

การพัฒนาเกษตรอินทรีย์เป็นทางเลือกที่สอดคล้องกับแนวโน้มการบริโภคของโลก จัดระบบการตลาด และการกระจายสินค้าที่สดและตรงถึงผู้ผลิตและผู้บริโภค สร้างเสถียรภาพทางราคาสินค้าเกษตรโดยบริหารจัดการอุปสงค์และอุปทานสินค้าเกษตร และการรวมตัวผู้ผลิตสินค้าเกษตรในภูมิภาค รวมทั้งการสร้าง ความมั่นคงของอุปทานอาหารในภูมิภาค พัฒนาระบบมาตรฐานสินค้าเกษตรและความปลอดภัยของอาหารและ ข้อปฏิบัติ (Good Agricultural Practice, GAP) (ภาพที่ 1.5) เพิ่มการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา พันธุ์พืช ปศุสัตว์ และประมง

ที่มา : มูลนิธิโครงการหลวง

ภาพที่ 1.5 ระบบมาตรฐานสินค้าเกษตรและความปลอดภัยของอาหารและ ข้อปฏิบัติ (Good Agricultural Practice, GAP)

1.1.6 การศึกษาเปรียบเทียบสถานภาพด้านการผลิต การแปรรูป การค้า การวิจัย และพัฒนาผักและผลไม้ของไทยกับต่างประเทศ

มาตรการต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นเป็นมาตรการกว้างๆ ที่จะต้องแปลงไปสู่แผนปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ที่เป็นแผนงานระยะยาวที่มองอย่างเป็นระบบครอบคลุมทั้งห่วงโซ่อาหาร จากผู้ผลิต ระบบการผลิต การแปรรูป การขนส่ง การตลาด ไปจนถึงผู้บริโภค และที่สำคัญที่สุดจะต้องมีการนำผลการวิเคราะห์สถานการณ์ทั้งใน ด้านนโยบาย ตลอดจนแผนงานวิจัยและพัฒนาทั้งระยะสั้นและระยะยาวของประเทศคู่ค้าและคู่แข่งที่สำคัญ มาร่วมพิจารณาด้วย จึงจะสามารถจัดทำแผนปฏิบัติงานสำหรับอนาคตได้อย่างถูกต้องและทันสมัย

ด้วยความพร้อมของผู้ประสานงานด้านพืชสวน ฝ่ายเกษตรของสกว. และด้วยความตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงด้านการผลิต การแปรรูปและการค้า ตลอดจนการวิจัย และพัฒนาผักและผลไม้ของประเทศไทยที่เป็นทั้งคู่ค้าและคู่แข่ง และเพื่อสนับสนุนให้เกิดการวางแผนพัฒนาผักและผลไม้ไทยมีลักษณะการทำงานเชิงรุก อย่างเป็นระบบ ทันสถานการณ์ และสามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ คณะผู้ประสานงานด้านพืชสวน และฝ่ายเกษตรของสกว. จึงได้จัดทำโครงการ “การศึกษาเปรียบเทียบสถานภาพ ด้านการผลิต การแปรรูป การค้า การวิจัยและพัฒนาผักและผลไม้ของไทยกับต่างประเทศ” โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อหาข้อมูลสถานภาพด้านการผลิต การแปรรูป การค้า การวิจัยและพัฒนาผักและผลไม้ของ 11 ประเทศดังนี้คือ ไทย ออสเตรเลีย จีน ไต้หวัน อินเดีย เวียดนาม ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และมาเลเซีย วิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้และความเชื่อมโยงข้อมูลที่ได้รับโดยเปรียบเทียบ ระหว่างไทยกับต่างประเทศ

1.2.2 เพื่อศึกษาถึงโอกาสของการส่งออกของผักและผลไม้ไทยไปยังต่างประเทศ

1.2.3 จัดทำข้อเสนอแนวทางในการพัฒนาแผนงานด้านวิจัยและพัฒนาผักและผลไม้ของไทย

1.3 วิธีการศึกษา

1.3.1 การศึกษารวบรวมข้อมูล

1.3.1.1 การศึกษาข้อมูลมือสอง ที่เผยแพร่โดยหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่เป็นรายงานประจำปี รายงานการสัมมนา รายงานการประชุมทางวิชาการ โดยการค้นคว้าข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต

1.3.1.2 การศึกษาข้อมูลมือหนึ่ง จากการสัมภาษณ์นักวิชาการ ผู้ประกอบการ พ่อค้า และเกษตรกร

1.3.1.3 การศึกษาดูงานในต่างประเทศ โดยได้เลือกไปศึกษา 3 ประเทศคือจีน ไต้หวัน และ เวียดนาม เนื่องจากจีนเป็นประเทศที่เป็นคู่ค้าและคู่แข่งที่สำคัญของไทย และไต้หวันเป็นประเทศตัวอย่างของการพัฒนา ด้านการเกษตรที่ก้าวหน้าและมีจำนวนเกษตรกรน้อยลงเหลือประมาณ 15 % โดยเป็นการดูงานด้านตลาด สถาบันวิจัยและสถาบันการศึกษาด้านพืชสวน โดยมีภาคเอกชนไทยและนักวิชาการด้านพืชสวนของไต้หวัน เป็นผู้ประสานงานนำไปศึกษาตลาดที่สำคัญของสินค้าผักและผลไม้ ด้านการผลิตในแหล่งผลิตและหน่วยงาน ที่ทำวิจัยด้านพืชสวนที่สำคัญ และศึกษาดูงานที่ประเทศเวียดนามเนื่องจากเป็นประเทศที่เป็นคู่แข่งของไทยใน ด้านสินค้าผลไม้ (ภาพที่ 1.6)

ภาพที่ 1.6 การศึกษาดูงานในประเทศจีน ไต้หวัน และเวียดนาม

1.3.2 ประมวลข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลและจัดทำรายงานการศึกษาดูงานในประเทศจีน ไต้หวัน และเวียดนาม

1.3.2.1 ทำการประมวลข้อมูล วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลแยกเป็นรายประเทศและเปรียบเทียบระหว่างไทยกับต่างประเทศ

1.3.2.2 นำเสนอความก้าวหน้ารายงานการวิจัยในการประชุมวิชาการ และการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อขอทราบความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนหน่วยงาน หรือองค์กรที่มีส่วนในการกำหนดนโยบายและวางแผนงาน ได้แก่ ผู้แทนจากภาคเอกชน หน่วยราชการต่างๆ ของกระทรวงเกษตรฯ สถาบันการศึกษา ด้านเกษตร หน่วยงานให้ทุน สื่อมวลชนและผู้สนใจ เป็นต้น

1.3.2.3 จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์เป็นหนังสือ เพื่อเผยแพร่ผลการศึกษาและหาแนวร่วมช่วยผลักดันให้มีการนำข้อเสนอไปสู่การใช้ประโยชน์ต่อไป

1.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 รายงานผลการศึกษาเปรียบเทียบสถานภาพ ด้านการผลิต การแปรรูป การค้า การวิจัยและพัฒนาผัก และผลไม้ของไทยกับต่างประเทศ

1.4.2 ทราบถึงโอกาสการส่งผักและผลไม้ไทยไปต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่มีประชากรเป็นจำนวนมาก

1.4.3 ได้ข้อเสนอเรื่องทิศทางของงานวิจัยและพัฒนาผักและผลไม้ไทย Thai Fruits and Vegetables : Research and Development Direction

1.4.4 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความตระหนัก และมีความเห็นชอบร่วมกันในการร่วมผลักดันให้มีการกำหนดนโยบาย วางแผนดำเนินงานในลักษณะเชิงรุก โดยสนับสนุนให้มีการวิจัยและพัฒนาผักและผลไม้ไทยทุกด้านและทุกระดับเพื่อให้สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้อย่างยั่งยืน

1.4.5 ได้ต้นแบบของการศึกษาวิจัยเพื่อกำหนดทิศทางในการวางแผนกำหนดนโยบาย วางแผนงานในลักษณะเชิงรุก ทางด้านการเกษตรในสาขาอื่นๆ อย่างเป็นระบบ ทันสถานการณ์ และสามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้อย่างยั่งยืน

บทที่ 2 ผู้ประกอบการ

- 2.1 พฤติกรรมผู้ประกอบการ
- 2.2 เกณฑ์ตัดสินใจในการเลือกซื้อผักและผลไม้
- 2.3 สถานการณ์ผู้ประกอบการผักและผลไม้
- 2.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มปริมาณการบริโภคผักและผลไม้
- 2.5 ข้อเสนอแนะ

ผู้บริโภคเป็นจุดสุดท้ายแต่เป็นหัวใจสำคัญของห่วงโซ่อุปทาน โดยภาพรวมของทุกประเทศที่ศึกษา มีประเด็นสำคัญ 4 ประเด็นซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้บริโภคที่มีผลกระทบต่อทั้งห่วงโซ่อุปทาน ตั้งแต่ผู้ผลิต การผลิต การแปรรูป การตลาด การขนส่ง ไปจนถึงผู้บริโภคดังนี้คือ

1. พฤติกรรมของผู้บริโภค

ความต้องการของผู้บริโภคที่จะเลือกผักและผลไม้ เพื่อใช้ประกอบอาหารสำหรับการรับประทานในแต่ละมื้อนั้น ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมในการบริโภคอาหารและเชื้อชาติเป็นสำคัญ แต่ผลจากการพัฒนาทำให้คนเข้าไปทำงานและพักอาศัยอยู่ในเมืองมากขึ้น ผู้หญิงออกไปทำงานนอกบ้านเพิ่มขึ้น ครอบครัวมีขนาดเล็กลง เวลาในการปรุงอาหารน้อยลง การพัฒนาการของร้านอาหารแบบตะวันตกมากขึ้น ได้แก่ ร้านอาหารสำเร็จรูปหรืออาหารจานด่วนที่ปรุงตามสั่ง อาหารที่บริการส่งถึงที่ๆ รับประทานได้ตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป เป็นต้น และการโฆษณา ผ่านสื่อต่างๆ โดยเฉพาะโทรทัศน์ วิทยุ และสิ่งพิมพ์ ทำให้ผู้บริโภคของทุกประเทศที่ศึกษา โดยเฉพาะที่อาศัยอยู่ตามเมืองใหญ่ๆ ที่ทำงานประจำ มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและความต้องการในการบริโภคเพื่อให้สอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่ที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนี้คือ

- ชนิดของอาหารที่รับประทาน: มีความหลากหลายขึ้น เน้นมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ รับประทานผักและผลไม้เพิ่มขึ้น ลดการรับประทานอาหารในกลุ่มของแป้งลง
- เวลาที่รับประทานอาหาร: ได้ตลอดเวลา ได้ทุกที่ ตามความต้องการ
- สถานที่รับประทานอาหาร: นอกบ้านมากขึ้น บางประเทศเช่น ญี่ปุ่น สูงถึงร้อยละ 48
- บุคคลที่ร่วมรับประทานอาหารด้วย: รับประทานเป็นส่วนบุคคลเพิ่มขึ้น
- ลักษณะการปรุงอาหาร: เปลี่ยนจากการเตรียมเองจากวัตถุดิบไปเป็น ทำจากวัตถุดิบพร้อมปรุงและอาหารสำเร็จรูปชนิดพร้อมรับประทานมากขึ้น (ภาพที่ 2.1)

ภาพที่ 2.1 ปัจจุบันคนนิยมรับประทานอาหารนอกบ้านมากขึ้น และเปลี่ยนจากการเตรียมวัตถุดิบเองไปเป็น วัตถุดิบพร้อมปรุงและอาหารสำเร็จรูปพร้อมรับประทานมากขึ้น

ผู้บริโภค : บทที่ 2

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภคเหล่านี้มีผลกระทบโดยตรงต่อทั้งห่วงโซ่อุปทาน ตั้งแต่ผู้ผลิต การแปรรูป การตลาด การขนส่ง ไปจนถึงผู้บริโภค

2. เกณฑ์ตัดสินใจในการเลือกซื้อผักและผลไม้

เกณฑ์ที่ผู้บริโภคในหลายประเทศใช้ตัดสินใจในการเลือกซื้ออาหารรวมถึงผักและผลไม้ ที่จัดได้ว่าเป็นมาตรฐานสากลแล้ว สามารถสรุปได้ 6 ข้อคือ

1. คำนึงถึง ราคายุติธรรม
2. รสชาติ ความอร่อย ความสะดวกในการรับประทาน ได้แก่ พร้อมปรุง (ready to cook) พร้อมรับประทาน (ready to eat) จนถึง ขนาดพอเหมาะเฉพาะบุคคล (personal size) เป็นผลิตภัณฑ์และ/หรือผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในระบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (ภาพที่ 2.2)
3. ความปลอดภัย
4. คุณค่าทางอาหารหรือเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ

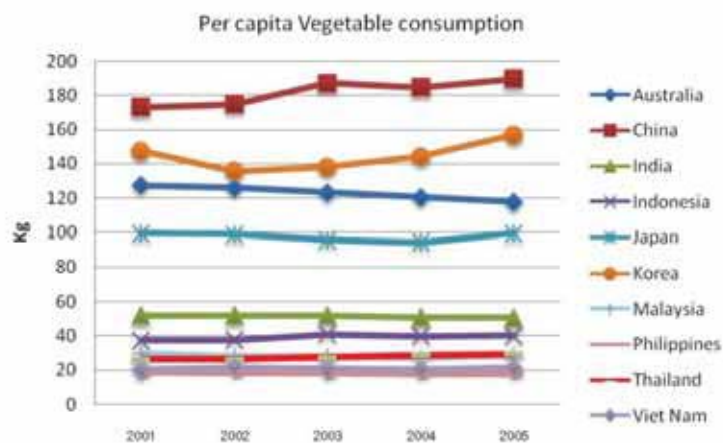
ภาพที่ 2.2 ผู้บริโภคเลือกซื้อผักและผลไม้ที่มีราคายุติธรรมและสะดวกในการรับประทาน

3. สถานการณ์การบริโภคผักและผลไม้

ผลการศึกษาข้อมูลจากสถิติของ FAO ในปีค.ศ. 2007 (FAOSTAT, 2007) พบว่าปริมาณการบริโภคผักและผลไม้ยังมีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศ แสดงในตารางที่ 2.1-2.2 และ ภาพที่ 2.3

3.1 ปริมาณการบริโภคผัก

ปริมาณการบริโภคผักคิดเป็นกิโลกรัมต่อคนต่อปี ระหว่างปี ค.ศ. 2001-2005 พบว่า ไทยมีแนวโน้มในการบริโภคผักเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเหมือนกับอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม ในขณะที่ จีน เกาหลี และญี่ปุ่น มีแนวโน้มบริโภคเพิ่มขึ้น มีเพียงออสเตรเลียที่มีแนวโน้มการบริโภคลดลง (ภาพที่ 2.3)

ภาพที่ 2.3 ปริมาณการบริโภคผัก (กิโลกรัม/คน/ปี) ระหว่างปี 2001-2005 ของ 10 ประเทศ
ที่มา: FAOSTAT, 2007

3.2 ปริมาณการบริโภคผักรวมต่อคนต่อปี

ชนิดผักที่มีการสำรวจข้อมูลดังแสดงในตารางที่ 2.1 ปริมาณการบริโภคผักรวมต่อคนต่อปีของไทย อยู่ในเกณฑ์ต่ำ จัดอยู่ในลำดับที่ 7 มีปริมาณเพียง (29.2 กิโลกรัม) แต่มากกว่ามาเลเซีย (28.5 กิโลกรัม) เวียดนาม (21.3 กิโลกรัม) และฟิลิปปินส์ (17.7 กิโลกรัม) สำหรับ 4 ประเทศที่บริโภคผักเป็นปริมาณมากคือ จีน (189.6 กิโลกรัม) เกาหลี (157.0 กิโลกรัม) ออสเตรเลีย (118.9 กิโลกรัม) และญี่ปุ่น (99.5 กิโลกรัม) สำหรับ ได้หวั่นจัดได้ว่าการบริโภคผักเป็นปริมาณมากคือ 110 กิโลกรัมต่อคนต่อปี

ตารางที่ 2.1 ปริมาณการบริโภคผักชนิดที่สำคัญของประเทศที่ศึกษา (หน่วย : กิโลกรัม/คน/ปี)

Kind\Country	Australia	China	India	Indonesia	Japan	Korea	Malaysia	Philippines	Thailand	Viet Nam
Cabbages and other brassicas	1.2	20.8	5.2	5.7	16.8	58.4	3.5	1.1	3.6	6.3
Carrots and turnips	11.3	5.0	0.3	1.4	7.1	2.5	2.1	na	0.4	na
Cauliflowers and broccoli	2.9	4.6	4.2	na	0.9	0.1	1.0	na	0.6	0.3
Chillies and peppers, dry	0.1	0.1	0.8	na	0.1	0.3	1.4	na	0.8	0.9
Chillies and peppers, green	2.5	8.1	na	3.8	1.2	7.0	na	0.2	0.2	na
Cucumbers and gherkins	0.8	16.9(3)	0.1	1.7	4.7	7.0	1.5	0.1	2.7	na
Garlic	0.5	5.8	0.4	1.3	0.4	6.5	2.4	0.4	2.3	1.1
Onions (inc. shallots)	7.3	11.4	3.9	3.8	15.6	34.8	5.9	0.7	3.0	2.8
Tomatoes	26.5	17.8	6.0	2.5	10.4	10.7	3.3	2.7	4.4	na
Others	65.9	99.1	29.5	19.9	42.3	29.7	7.2	12.5	11.1	9.9
Total	118.9	189.6	50.5	40.1	99.5	157.0	28.5	17.7	29.2	21.3

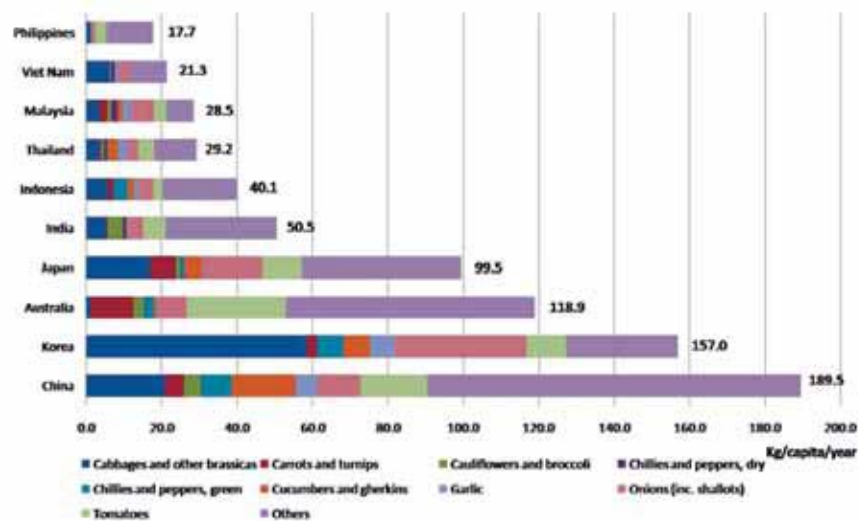
หมายเหตุ: na = ไม่มีข้อมูล ที่มา : FAOSTAT, 2007

ผู้บริโภค : บทที่ 2

สำหรับชนิดผักที่นิยมบริโภคเป็นปริมาณมาก คือ ผักวงศ์กะหล่ำ ได้แก่ กะหล่ำปลี กะหล่ำดอก ผักกาด คื่นช่าย กวางตุ้ง บร็อคโคลี่ และผักกาดหัว (ภาพที่ 2.4) ประเทศที่บริโภคผักดังกล่าวมาก คือ จีน เกาหลี ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย และเวียดนาม สำหรับปริมาณผักที่บริโภคมาก 3 ลำดับแรกของไทยคือ มะเขือเทศ ผักวงศ์กะหล่ำ หอมหัวใหญ่ และหอมแดง และของจีน (ประเทศคู่ค้าที่ไทยนำเข้าผัก) คือ ผักวงศ์กะหล่ำ มะเขือเทศ และแตงร้าน (ภาพที่ 2.5)

ภาพที่ 2.4 ปริมาณการบริโภคผักชนิดที่สำคัญเป็นรายประเทศ (หน่วย: กิโลกรัม/คน/ปี)
ที่มา : FAOSTAT, 2007

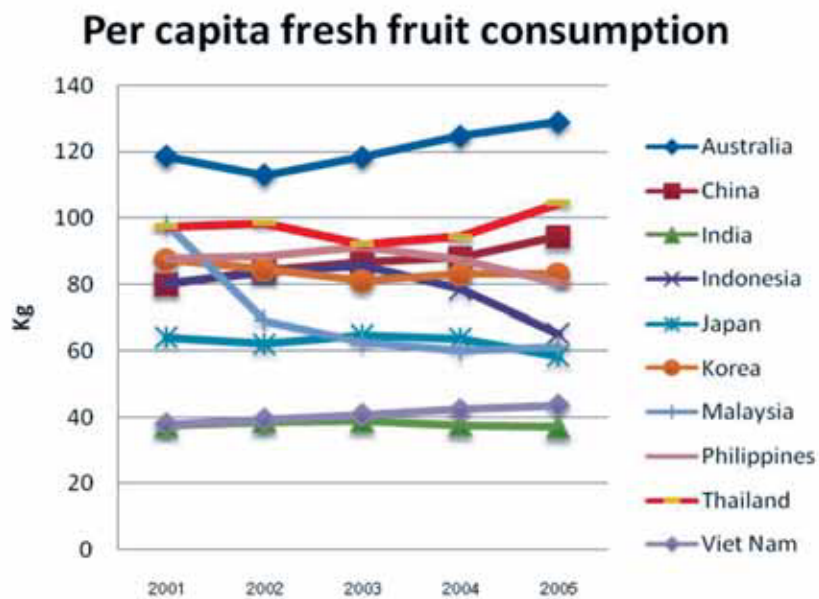

ภาพที่ 2.5 ผักวงศ์กะหล่ำ และมะเขือเทศเป็นชนิดผักที่นิยมบริโภคกันมาก

3.3 ปริมาณการบริโภคผลไม้

การบริโภคผลไม้ระหว่างปี ค.ศ. 2001-2005 พบว่า ไทยมีแนวโน้มในการบริโภคผลไม้เพิ่มขึ้นเหมือนกับออสเตรเลีย และจีน ตรงกันข้ามกับฟิลิปปินส์และอินโดนีเซียมีแนวโน้มการบริโภคลดลง ส่วนประเทศที่เหลือมีแนวโน้มการบริโภคค่อนข้างคงที่ (ภาพที่ 2.6)

ภาพที่ 2.6 ปริมาณการบริโภคผลไม้ (กิโลกรัม/คน/ปี) ระหว่างปี 2001-2005

ที่มา : FAOSTAT, 2007

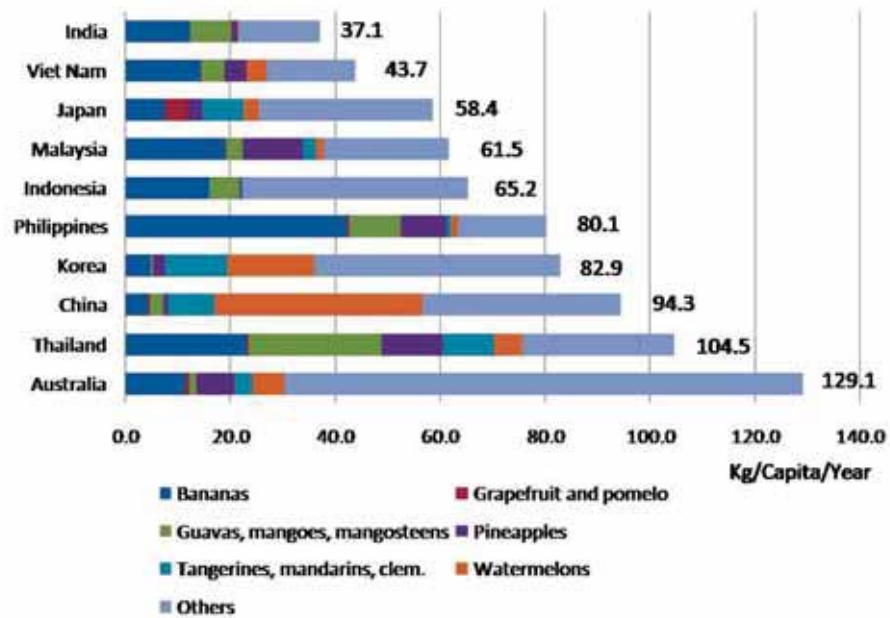
ผลไม้ชนิดที่นิยมบริโภคกันเป็นส่วนใหญ่คือกล้วย โดยมีการบริโภคมากจัดเป็นลำดับแรกในประเทศออสเตรเลีย อินเดีย อินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ สำหรับชนิดผลไม้ที่คนไทยนิยมบริโภค คือ ฝรั่ง มะม่วง มังคุด กล้วย และสับปะรด ส่วนจีนซึ่งเป็นประเทศคู่ค้าผลไม้กับไทย นิยมบริโภคแตงโมและกลุ่มส้ม เป็นที่น่าสังเกตว่า คนจีนนิยมบริโภคผลไม้ที่ไทยผลิตได้ดี ได้แก่ ส้มโอ สับปะรด ฝรั่ง มะม่วงและมังคุด แต่ยังคงบริโภคในปริมาณค่อนข้างต่ำอยู่ ส่วนประเทศญี่ปุ่นนิยมบริโภคกล้วย และกลุ่มส้ม (ภาพที่ 2.7-2.8)

อย่างไรก็ตามการบริโภคผลไม้ภายในประเทศต่างๆ ระหว่างประชากรในเมืองและในชนบทก็ยังคงมีความแตกต่างกัน โดยทั่วไปประชากรที่อาศัยอยู่ในเมืองมีแนวโน้มการบริโภคผลไม้สูงกว่าในชนบทเนื่องจากมีรายได้ที่แน่นอนและสูงกว่า

ผู้บริโภค : บทที่ 2

ภาพที่ 2.7 ปริมาณการบริโภคผลไม้ชนิดที่สำคัญเป็นรายประเทศ (หน่วย: กิโลกรัม/คน/ปี)

ที่มา : FAOSTAT, 2007

ภาพที่ 2.8 กล้วย แดงโม และกลุ่มส้มเป็นผลไม้ที่คนไทยหลายประเทศนิยมรับประทาน

3.4 ปริมาณการบริโภคผลไม้รวมต่อคนต่อปี

ชนิดของผลไม้ที่มีการสำรวจข้อมูล แสดงในตารางที่ 2.2 ปริมาณการบริโภคผลไม้รวมต่อคนต่อปีของไทยอยู่ในเกณฑ์สูงเป็นลำดับที่ 2 มีปริมาณ 104.5 กิโลกรัม รองจากออสเตรเลีย (129.1 กิโลกรัม) และสูงกว่าอีก 3 ประเทศที่บริโภคผลไม้เป็นปริมาณมากเช่นเดียวกัน คือ จีน (94.3 กิโลกรัม) เกาหลี (82.9 กิโลกรัม) และฟิลิปปินส์ (80.1 กิโลกรัม) ประเทศไทยมีการบริโภคผลไม้มากประมาณ 99 กิโลกรัมต่อคนต่อปี

ตารางที่ 2.2 ปริมาณการบริโภคผลไม้ชนิดที่สำคัญของประเทศที่ศึกษา (หน่วย: กิโลกรัม/คน/ปี)

Kinds/Country	Australia	China	India	Indonesia	Japan	Korea	Malaysia	Philippines	Thailand	Viet Nam
Bananas	11.3	4.3	12.2	16.0	7.4	4.7	18.9	42.2	23.1	14.1
Grapefruit and pomelo	0.9	0.3	0.1	na	4.2	0.1	0.3	0.5	0.4	0.3
Guavas, mangoes, mangosteens	1.3	2.6	7.9	5.7	0.1	0.4	3.1	9.8	25.4	4.4
Pineapples	7.3	0.9	1.2	0.4	2.9	2.2	11.3	8.8	11.6	4.3
Tangerines, mandarins, clem.	3.4	8.7	na	0.1	7.7	11.9	2.5	0.8	9.7	na
Watermelons	6.2	39.8	0.2	na	3.0	16.5	1.5	1.3	5.4	3.9
Others	98.7	37.7	15.5	43.0	33.1	47.0	23.8	16.9	29.0	16.7
Total	129.1	94.3	37.1	65.2	58.4	82.9	61.5	80.1	104.5	43.7

หมายเหตุ: na = ไม่มีข้อมูล

ที่มา : FAOSTAT, 2007

ลักษณะการบริโภคและโอกาสของผลไม้เขตร้อนในประเทศจีน

1. ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตมณฑลทางใต้ของจีน คือ เขตปกครองพิเศษกว่างสี กวางตุ้ง ฟูเจี้ยน และไหหลำ มีความคุ้นเคยกับผลไม้เขตร้อนและกึ่งร้อนหลายชนิดเช่น กล้วย มะม่วง สับปะรด ลำไย ลิ้นจี่ เป็นต้น เนื่องจากเป็นแหล่งปลูกของพืชชนิดดังกล่าวด้วย สำหรับผลไม้ที่นิยมบริโภคทั่วประเทศจีน คือ แอปเปิ้ล กลุ่มส้ม กล้วย และสับปะรด (ภาพที่ 2.9)
2. ความต้องการและนิสัยการบริโภค เปลี่ยนแปลงไปตามรายได้ อายุ และการเข้าถึงสินค้า เช่น กล้วย มีระบบการกระจายสินค้าดี ทำให้มีการบริโภคทั่วประเทศ ปัจจุบันมีการปรับปรุงระบบการคมนาคมสื่อสาร และการกระจายสินค้าให้ดีขึ้น ผู้บริโภคในหลายมณฑลได้มีโอกาสทดลองชิมผลไม้เขตร้อนเพิ่มขึ้นหลายชนิด ได้แก่ สับปะรด ทุเรียน มังคุด อะโวคาโด ดังนั้นการขยายตัวของการบริโภคผลไม้เขตร้อนจึงมีโอกาสมากขึ้น แต่ต้องเพิ่มการกระจายสินค้าให้ได้ทั่วประเทศ โดยการสร้างเครือข่าย หรือพันธมิตรการค้ากับหลายพื้นที่
3. รายได้ของประชากรในจีนเพิ่มขึ้น ทำให้การบริโภคผลไม้เพิ่มมากขึ้น (41 กิโลกรัม/คน/ปี) โดยบริโภคผลไม้เขตร้อน และอบอุ่น 14 กิโลกรัม/คน/ปี ผลไม้เขตร้อน 27 กิโลกรัม/คน/ปี
4. ปริมาณการบริโภคผลไม้ของจีนสำรวจปี ค.ศ. 1995-1997 พบว่า บริโภคสับปะรดและลำไย 0.3 กิโลกรัม/คน/ปี ลิ้นจี่ 0.5 กิโลกรัม/คน/ปี ส้ม mandarin 4.3 กิโลกรัม/คน/ปี orange 1.4 กิโลกรัม/คน/ปี และกล้วย 2.2 กิโลกรัม/คน/ปี สำหรับการบริโภคผลไม้แปรรูปนั้น นิยมบริโภคผลไม้กระป๋อง น้ำผลไม้ และแยมตามลำดับ

ผู้บริโภค : บทที่ 2

ภาพที่ 2.9 ประชากรในเขตมณฑลทางใต้ของจีนนิยมบริโภคกล้วย มะม่วง ลำไย ลิ้นจี่ สับปะรด

การบริโภคผลไม้ของคนจีน

นายนิมิตร ปถมวาลย์ กงสุลใหญ่ ณ นครกว่างโจว รายงานว่า จากการที่เคยเชิญคนจีนที่เป็นผู้จัดการใหญ่โรงแรมและผู้จัดการฝ่ายต่างๆ มาร่วมรับประทานอาหารที่บ้านพักกงสุลใหญ่ ได้นำชมพู่และทุเรียนมาเลี้ยงรับรอง ปรากฏว่าคนจีนให้ความสนใจและชอบรับประทานชมพู่มาก ดังนั้นในงานวันเฉลิมพระชนมพรรษาที่ผ่านมา จึงได้นำชมพู่ มังคุด และลำไยมาเลี้ยงในงานด้วยแขกส่วนใหญ่ก็ชอบชมพู่มากอีกเช่นกัน และจากการติดตามและสอบถามผู้บริโภคชาวจีน ทำให้ทราบว่าผลไม้ที่คนจีนชอบรับประทาน จะต้องมีน้ำมาก ไม่หวานแหลม รสไม่จัด เช่น ชมพู่ ฝรั่ง พุทรา มะม่วงมัน มะละกอ และส้มโอ แต่ข้อเสียของผลไม้ไทยก็คือ มีราคาแพงมาก และอายุเก็บไว้ได้ไม่นาน ทำให้ต้องรีบขายให้หมด และพ่อค้าที่ส่งผลไม้เข้า ไปขายทั่วๆ ไป ก็ไม่คำนึงถึงคุณภาพ เช่น ทุเรียนอ่อน หรือมังคุดที่ค้างในตลาดนานเปลือกแข็ง ลำไยมีสารตกค้างมาก ผู้ซื้อนำไปบริโภคไม่ได้ ทำให้ไม่กลับมาบริโภคอีก คนจีนมักนิยมบริโภคผลไม้ที่ซื้อดีเป็นมงคล เช่น ทุเรียนและมังคุด ซึ่งได้รับการขนานนามว่าเป็นราชาและราชินีของผลไม้ ส่วนผลไม้อื่นๆ คนจีนชอบรับประทานเนื่องจากมีรสชาติที่แปลก รวมทั้งผลไม้บางอย่างจีนสามารถปลูกเองได้ เช่น ส้มโอ มะม่วง พุทรา แต่เนื่องจากสภาพภูมิอากาศ ภูมิประเทศ ดินและน้ำ ทำให้ผลไม้ไทยหลายชนิดมีรสชาติที่ดีและถูกปากคนจีนมากกว่า

ที่มา : สถานกงสุลใหญ่ ณ นครกว่างโจว พักตร์ประไพ ต้นธีรวงศ์ พฤษภาคม 2547

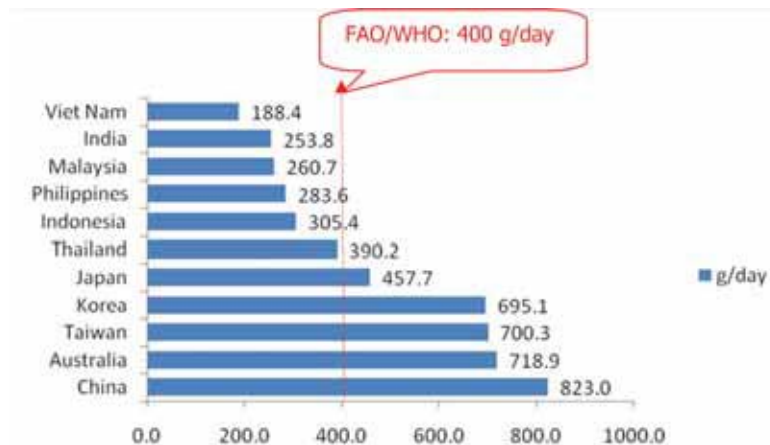
ที่มา : www.rtanc.ac.th

3.5 ปริมาณการบริโภคผักและผลไม้ของประเทศไทย

ประเทศที่ปริมาณการบริโภคมากกว่าค่ามาตรฐาน 400 กรัม/คน/วัน ที่แนะนำโดย FAO/WHO มี 5 ประเทศ คือ จีน ออสเตรเลีย ไต้หวัน เกาหลี ญี่ปุ่น ส่วนไทย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย อินเดีย และเวียดนาม มีปัญหาการบริโภคผักและผลไม้ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (ภาพที่ 2.10)

ภาพที่ 2.10 ปริมาณการบริโภคผักและผลไม้ (กรัม/คน/วัน) ปี 2005 ของประเทศที่ศึกษา 11 ประเทศ (เฉพาะของไต้หวันเป็นตัวเลขปี 2003)

ที่มา: FAOSTAT, 2007 ปริมาณการบริโภคผักและผลไม้ ที่แนะนำโดย FAO/WHO 400 กรัมต่อคนต่อวัน

3.6 ปริมาณการบริโภคผักและผลไม้รวมต่อคนต่อวันของคนไทย

ปริมาณการบริโภคผักและผลไม้รวมต่อคนต่อวันของคนไทย ในระดับที่สามารถสร้างเสริมสุขภาพ และป้องกันโรคยังต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน จากข้อมูลที่รายงานในปี 2549 โดยสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุขที่ทำการสำรวจภาวะสุขภาพอนามัยของประชาชนไทย โดยการตรวจร่างกายครั้งที่ 3 ระหว่างปี พ.ศ. 2546-2547 พบว่า

คนไทยทุกกลุ่มอายุบริโภคผักและผลไม้ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 400 กรัมหรือ 5 ถ้วยมาตรฐานต่อวัน หรือ 146 กิโลกรัมต่อปี ที่กำหนดโดยองค์การอนามัยโลก (WHO) และองค์การอาหารและเกษตร (FAO)

เพศชายร้อยละ 80 และหญิงร้อยละ 76 ที่อายุ 15 ปีขึ้นไป บริโภคผักและผลไม้ไม่อยู่ในปริมาณต่อวันต่ำกว่ามาตรฐาน

ค่าเฉลี่ยการบริโภคผักและผลไม้ของคนไทย ในเพศหญิง (283 กรัมต่อวัน) สูงกว่าในเพศชาย (268 กรัมต่อวัน)

เพศชายและเพศหญิงนอกเขตเทศบาลบริโภคผักและผลไม้ในปริมาณต่อวันที่ต่ำกว่ามาตรฐาน มากกว่าประชากรในเขตเทศบาล

ประชากรในกรุงเทพฯ มีปัญหาการบริโภคผักและผลไม้ต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ น้อยกว่าภาคอื่นๆ

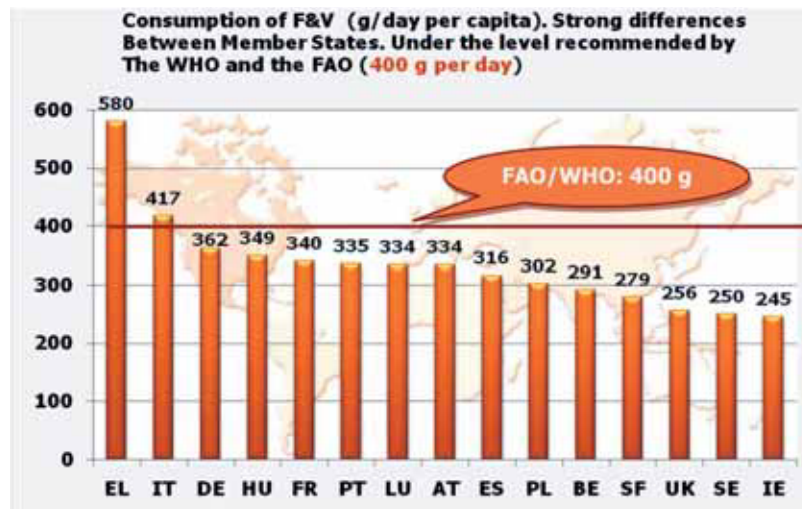

ผู้บริโภค : บทที่ 2

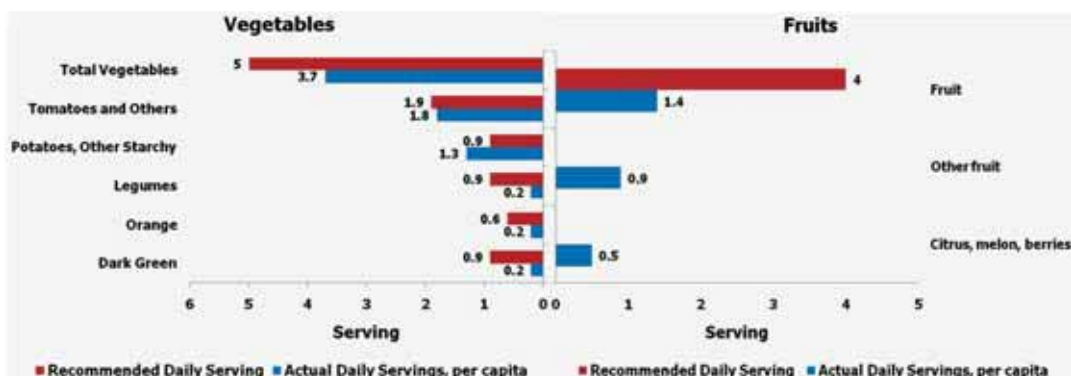
3.7 ปริมาณการบริโภคผักและผลไม้ของประเทศไทยแล้ว

ในประเทศที่พัฒนาแล้วในกลุ่มอียู-15 (ภาพที่ 2.11) มีเพียง 2 ประเทศที่ปริมาณการบริโภคมากกว่าค่ามาตรฐาน (400 กรัม/คน/วัน) คือ เนเธอร์แลนด์ (580 กรัม/คน/วัน) และอิตาลี (417 กรัม/คน/วัน) ส่วนในประเทศสหรัฐอเมริกาและออสเตรเลียนั้นยังมีความต้องการบริโภคผักและผลไม้ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน เช่นเดียวกันกับประเทศที่กำลังพัฒนา (ภาพที่ 2.12) โดยสรุปพบว่าปริมาณการบริโภคผักและผลไม้ต่อคนต่อวันในทุกประเทศยังสามารถเพิ่มขึ้นได้อีก

ภาพที่ 2.11 ปริมาณการบริโภคผักและผลไม้ (กรัม/คน/ปี) ปี 2006 ของกลุ่มอียู-15 ประเทศ

ที่มา: DAFNE Data Food Networking 2006 – DG SANCO Fruit & vegetable reform – 24th January 2007

ภาพที่ 2.12 ปริมาณการบริโภคผักและผลไม้ (ต่อหน่วยบริโภค) ปี 2003 ของสหรัฐอเมริกา

ที่มา: Lisa Mancino. 2005. Understanding Fruit and Vegetable Choices and Consumption, Economic Research Service, USDA.

4. ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มปริมาณการบริโภคผักและผลไม้

สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มขึ้นของการบริโภคผักและผลไม้ในภาพรวม มีดังนี้คือ

4.1 จำนวนประชากร

4.1.1 จำนวนประชากรรวมของทุกประเทศ

จำนวนประชากรรวมของทุกประเทศเพิ่มขึ้น (ตารางที่ 2.3) ข้อมูลจากการประมาณการโดย United Nations Department of Economic and Social Affairs/Population Division ช่วงปี ค.ศ. 2005–2030 พบว่าในปี ค.ศ. 2030 ประชากรของโลกจะเพิ่มขึ้นเป็น 8,199.1 ล้านคนและอาศัยอยู่ในทวีปเอเชียถึงร้อยละ 59.4 ในปีดังกล่าว ไทยจะมีประชากรถึง 73.8 ล้านคน อยู่ในลำดับที่ 7 ใน 11 ประเทศที่ทำการศึกษา ประเทศที่มีประชากรมาก 2 ลำดับแรก ซึ่งเป็นตลาดขนาดใหญ่มากคือ จีนและอินเดีย ที่มีจำนวนถึง 1,455.6 และ 1,449.1 ล้านคนตามลำดับ เป็นที่น่าสังเกตว่าประชากรของอินเดียจะมีจำนวนใกล้เคียงกับจีน สำหรับประเทศอื่นๆ ที่มีประชากรมากกว่าไทย เรียงตามลำดับคือ อินโดนีเซีย (270.8 ล้านคน) ญี่ปุ่น (122.6 ล้านคน) ฟิลิปปินส์ (114.1 ล้านคน) และเวียดนาม (108.1 ล้านคน) ประเทศที่มีจำนวนประชากรมากเหล่านี้จะมีการบริโภคผักและผลไม้เพิ่มขึ้นและน่าจะเป็นตลาดผลไม้และผักที่สำคัญของไทยในอนาคต

4.1.2 จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในเมือง

จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในเมืองจะเพิ่มขึ้นด้วย โดยในปีค.ศ. 2030 นั้นประชากรอาศัยอยู่ในเมืองของไทยจะมีจำนวน 33.8 ล้านคน อยู่ในลำดับที่ 9 ของ 11 ประเทศที่ศึกษา สูงกว่ามาเลเซีย (28.4 ล้านคน) และออสเตรเลีย (23.2 ล้านคน) สำหรับประเทศที่มีจำนวนประชากรอาศัยอยู่ในเมืองมากที่สุด 3 ลำดับแรกคือ จีน (881.8 ล้านคน) อินเดีย (590.0 ล้านคน) และอินโดนีเซีย (186.7 ล้านคน) ตามลำดับ (ภาพที่ 2.13) เมื่อคิดเป็นสัดส่วน เปรียบเทียบระหว่างประชากรในเมืองกับประชากรทั้งหมด ปรากฏว่าประชากรในเมืองของไทยจะมีอยู่ร้อยละ 45.8 อยู่ในลำดับที่ 9 ของ 11 ประเทศที่ศึกษา โดยออสเตรเลีย (ร้อยละ 91.9) เกาหลี (ร้อยละ 86.3) และมาเลเซีย (ร้อยละ 81.9) เป็น 3 ประเทศแรกที่มีสัดส่วนของประชากรเมืองสูงสุด ผู้ที่ทำงานอาศัยอยู่ในเมืองเป็นกลุ่มที่มีรายได้แน่นอน รับข่าวสารเร็ว มีกำลังซื้อสูง จะหันมาบริโภคผักและผลไม้เพิ่มขึ้น

ภาพที่ 2.13 ประชากรที่อาศัยอยู่หนาแน่นในเมืองของประเทศจีน อินเดีย และอินโดนีเซีย

ผู้บริโภค : บทที่ 2

ตารางที่ 2.3 ประมาณการจำนวนประชากรระหว่างปี คศ. 2005-2030 (ล้านคน)

Country	Area	2005	2010	2015	2020	2025	2030
World	total	6,464.8	6,842.9	7,219.4	7,577.9	7,905.2	8,199.1
	urban	3,150.5	3,474.6	3,819.0	4,177.1	4,542.4	4,912.6
	% urban	48.7	50.8	52.9	55.1	57.5	59.9
Asia	total	3,905.4	4,130.4	4,351.0	4,553.8	4,728.1	4,872.5
	urban	1,552.9	1,755.0	1,970.2	2,192.0	2,414.4	2,636.6
	% urban	39.8	42.5	45.3	48.1	51.1	54.1
China	total	1,323.3	1,362.4	1,401.2	1,432.5	1,450.3	1,455.6
	urban	539.3	616.5	693.9	766.4	828.6	881.8
	% urban	40.8	45.2	49.5	53.5	57.1	60.6
India	total	1,103.4	1,183.3	1,260.4	1,332.0	1,395.5	1,449.1
	urban	316.9	356.4	403.1	457.6	520.2	590.0
	% urban	28.7	30.1	32.0	34.4	37.3	40.7
Indonesia	total	222.8	235.8	246.8	255.9	263.7	270.8
	urban	107.2	126.6	144.4	160.1	173.8	186.7
	% urban	48.1	53.7	58.5	62.6	65.9	68.9
Japan	total	128.1	128.5	128.0	126.7	124.8	122.6
	urban	84.3	85.8	87.2	88.5	89.5	90.4
	% urban	65.8	66.8	68.2	69.8	71.7	73.7
Philippines	total	83.1	90.0	96.8	103.3	109.1	114.1
	urban	52.1	59.8	67.4	74.6	81.4	87.5
	% urban	62.7	66.4	69.6	72.3	74.6	76.7
Vietnam	total	84.2	89.7	95.0	99.9	104.3	108.1
	urban	22.2	25.9	30.0	34.6	39.7	45.2
	% urban	26.4	28.8	31.6	34.7	38.1	41.8
Thailand	total	64.2	66.8	69.1	71.0	72.6	73.8
	urban	20.7	22.7	25.0	27.6	30.7	33.8
	% urban	32.3	34.0	36.2	38.9	42.2	45.8
Korea	total	47.8	48.6	49.1	49.4	49.5	49.2
	urban	38.6	39.8	40.8	41.6	42.2	42.4
	% urban	80.8	81.9	83.1	84.2	85.2	86.3
Malaysia	total	25.3	27.5	29.6	31.5	33.2	34.7
	urban	17.1	19.8	22.3	24.6	26.6	28.4
	% urban	67.3	71.8	75.4	78.1	80.2	81.9
Australia	total	20.2	21.2	22.3	23.3	24.3	25.2
	urban	17.8	18.9	20.0	21.1	22.2	23.2
	% urban	88.2	89.1	89.9	90.6	91.3	91.9

ที่มา: United Nations Department of Economic and Social Affairs/Population Division World Urbanization Prospects: The 2005 Revision

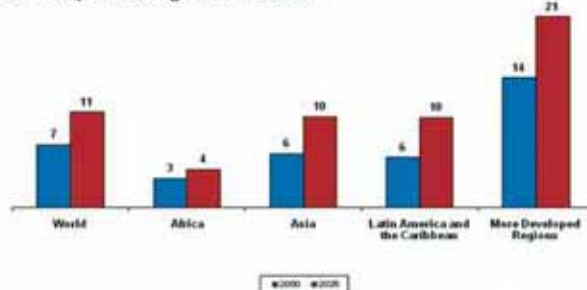

4.2 จำนวนผู้สูงอายุ

จำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น จากการประมาณการ (ภาพที่ 2.14) พบว่าภายในปี 2025 หนึ่งในสิบของประชากรของโลกจะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุ (อายุมากกว่า 65 ปี) โดยประเทศในกลุ่มที่พัฒนาแล้วจะมีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 20 สำหรับทวีปเอเชียจะมีผู้สูงอายุอยู่ประมาณ 480 ล้านคน (ร้อยละ 10) โดยผู้สูงอายุจัดเป็นกลุ่มที่ต้องให้ความสนใจใส่ใจเรื่องสุขภาพ ดังนั้นการบริโภคผักและผลไม้จะเพิ่มขึ้น

Trends in Aging, by World Region

Percent Population Ages 65 and Older

- By 2025, over 20 percent of the population in more developed regions will be ages 65 and older.
- By 2025, one-tenth of the world's population will be over age 65.
- Asia will see the proportion of its elderly population almost double, from about 6 percent in 2000 to 10 percent in 2025. In absolute terms, this represents a stark increase in just 25 years: from about 216 million to about 480 million older people.

Source: United Nations, World Population Prospects: The 2004 Revision (medium scenario), 2005.

ภาพที่ 2.14 ประมาณการ (ร้อยละ) จำนวนผู้สูงอายุที่อายุ 65 ปี ขึ้นไปตามรายทวีปถึงปีค.ศ. 2025

4.3 โครงการเพิ่มปริมาณการบริโภคผักและผลไม้เพื่อแก้ปัญหาโรคอ้วน (Obesity)

โรคอ้วนกลายเป็นโรคภัยร้ายแรง ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพและสูญเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเป็นจำนวนมากในหลายประเทศทั่วโลกจากข้อมูลการประมาณการของ WHO ในปี ค.ศ.2005 มีประชากรของโลก

การวินิจฉัยว่าเป็นโรคอ้วน(Obesity) หรือไม่ องค์การอนามัยโลก (WHO)ได้ใช้ค่าดัชนีมวลกายหรือ Body Mass Index (BMI) เป็นค่าที่ได้มาจากการคำนวณ โดยใช้สูตร

$$BMI = \frac{\text{น้ำหนัก}(\text{ความสูง})^2}{\text{หน่วยของน้ำหนักเป็นกิโลกรัมและของความสูงเป็นเมตร}}$$

น้ำหนักตัวปกติ

BMI= 18.5-24.9 ก.ก./ตรม

น้ำหนักมากเกินไป (Overweight)

BMI=25.0-29.9 ก.ก./ตรม

เป็นโรคอ้วน (Obesity)

BMI>30.0 ก.ก./ตรม

ซึ่งเป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปที่มี น้ำหนักตัวมากเกินไป (overweight) อยู่ประมาณ 1.6 พันล้านคน และในจำนวนดังกล่าวมีจำนวน 400 ล้านคนที่เป็นโรคอ้วน (Obesity) ส่วนในเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี มีน้ำหนักมากเกินไปอย่างน้อย 20 ล้านคนและคาดว่าภายในปี ค.ศ.2015 จะมีจำนวนประชากรซึ่งเป็นผู้ที่มีน้ำหนักตัวมากเกินไปและเป็นโรคอ้วนเพิ่มขึ้นถึง 2.3 พันล้านคน และ 700 ล้านคนตามลำดับ

สำหรับปัญหาของโรคอ้วนของ 11 ประเทศที่ศึกษาแสดงในตารางที่ 4 พบว่าออสเตรเลียมีสัดส่วนของประชากรที่เป็นโรคอ้วนมากที่สุดถึงร้อยละ 25.1 ส่วนประเทศอื่นๆ อยู่ในช่วงร้อยละ 3.5-6.8

ผู้บริโภค : บทที่ 2

ตารางที่ 2.4 สัดส่วนของประชากรที่มีน้ำหนักเกิน (BMI>30) ของ 11 ประเทศที่ศึกษา

ประเทศ	BMI >30
ออสเตรเลีย	25.1
มาเลเซีย	6.8
ฟิลิปปินส์	6.0
ไต้หวัน	5.9
อินโดนีเซีย	5.7
อินเดีย	5.5
จีน	4.8
เกาหลีใต้	4.5
เวียดนาม	4.4
ไทย	3.7
ญี่ปุ่น	3.5

ที่มา: OECD/International Obesity Taskforce/Euromonitor International และ
http://www.euromonitor.com/pdf/World_Health_Databook.pdf : 2006

สาเหตุสำคัญของโรคอ้วนสาเหตุหนึ่ง เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการบริโภคอาหาร โดยเฉพาะประชากรในเมือง ที่มีการบริโภคอาหารกลุ่มที่ให้พลังงานสูง มีไขมันและน้ำตาลสูงเพิ่มขึ้น ร่วมกับการลดกิจกรรมที่ใช้แรงงานและ/หรือมีการออกกำลังกายน้อยลง เนื่องจากมีสิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน ในการทำงาน การเดินทาง และการขนส่งมากขึ้น

น้ำหนักตัวมากเกินไปและโรคอ้วนก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพติดตามมา โดยจะมีความเสี่ยงสูงต่อการเกิดโรคเจ็บป่วยที่เกิดโรคหลายชนิด ได้แก่ โรคหัวใจหลอดเลือด (Cardiovascular disease; CDV) โรคเบาหวาน (type 2 diabetes) โรคเมเร็งบางชนิด โรคเกี่ยวกับถุงน้ำดี (gallbladder disease) และโรคข้อต่อเสื่อม (osteoarthritis) เป็นต้น การเกิดโรคดังกล่าวก่อให้เกิดการตายในประชากรของโลก จำนวนมากทุกปี คนที่เป็นโรคอ้วน มีอัตราการพิการและอัตราการตาย (morbidity and mortality rate) สูงขึ้น 2-12 เท่าของคนปกติ การเป็นโรคอ้วน ทั้งในวัยเด็ก (ซึ่งจะทำให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีปัญหาสุขภาพ) และในวัยผู้ใหญ่ ก่อให้เกิดภาระงบประมาณค่าใช้จ่ายทั้งทางตรงและทางอ้อมในการรักษาพยาบาลเป็นจำนวนมาก ทำให้สูญเสียงบประมาณในการรักษาพยาบาลของแต่ละประเทศเป็นจำนวนมากด้วย

การเพิ่มการบริโภคผักและผลไม้เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยลดปัญหาดังกล่าวข้างต้น ดังนั้นองค์การอนามัยโลก (WHO) และองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) จึงได้ร่วมกันผลักดันนโยบายเพิ่มการรับประทานผักและผลไม้ “Fruit and Vegetable Promotion Initiative” ตั้งแต่ปี ค.ศ.2003 เป็นต้นมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มความเข้าใจและตระหนักถึงบทบาทของผักและผลไม้ในการป้องกันโรคที่เป็นปัญหาสุขภาพ เพื่อเพิ่มการบริโภคผักและผลไม้ โดยการจัดกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันของฝ่าย

เกษตรและสาธารณสุข เพื่อกระตุ้น และสนับสนุนทั้งในการพัฒนาโครงการส่งเสริมและการบริโภคผักและผลไม้ที่เหมาะสม ยั่งยืนและมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และการนำโครงการดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติในระดับนานาชาติ รวมทั้งการสนับสนุนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในประเทศที่พัฒนาแล้วได้แก่สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ประเทศในกลุ่มอียู ออสเตรเลียและแคนาดาได้จัดทำโครงการส่งเสริมให้มีการบริโภคผักและผลไม้เพิ่มขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดผลดีต่อทั้งห่วงโซ่อุปทานของผักและผลไม้

ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการดำเนินงาน National Fruit and Vegetable Program (ภาพที่ 2.15) โดยอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐได้แก่หน่วยงานด้านสาธารณสุข ด้านเกษตรและภาคเอกชน ภายใต้โปรแกรมดังกล่าว ได้รับการสนับสนุนทางด้านนโยบายและงบประมาณจากรัฐบาลกลาง ให้จัดทำโครงการต่างๆ ที่สนับสนุนให้มีการบริโภคผักและผลไม้เพิ่มขึ้น ได้แก่ โครงการ Fruits & Veggies More Matters (ภาพที่ 2.16–2.17) ที่ปรับปรุงมาจากโครงการ 5 A Day โครงการ Promoting Fruits and Vegetables in Schools และโครงการ My Pyramid Plan เป็นต้น (ภาพที่ 2.18–2.19)

ชื่อโครงการ: National Fruit and Vegetable program

Logo: Fruits & Veggies-More Matters

ที่มา: มากกว่าร้อยละ 90 ของคนอเมริกันวัยผู้ใหญ่ รับประทานผักและผลไม้ได้ไม่ถึงปริมาณที่แนะนำในคู่มือ “The Dietary Guidelines for Americans” ที่ควรรับประทาน 3.5–6.5 ถ้วยตวงต่อวัน (หรือ 7–13 serving) ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพ ดังนั้นจึงได้ทำโครงการนี้ขึ้น ทดแทนโครงการเดิมคือ 5 A Day program (ที่เน้นการแนะนำให้รับประทานผักและผลไม้ ให้ครบ 5 สี 5 ส่วนรวมอย่างน้อย 400 กรัมต่อวัน)

วัตถุประสงค์: เพื่อกระตุ้นและผลักดันให้มีการบริโภคผักและผลไม้เพิ่มขึ้นให้ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด

ส่วนประกอบของโครงการ:

- 1) State, Regional, and Community Level Programs
- 2) Media and Communications
- 3) Research
- 4) Marketing (Industry)
- 5) Policy Advocacy

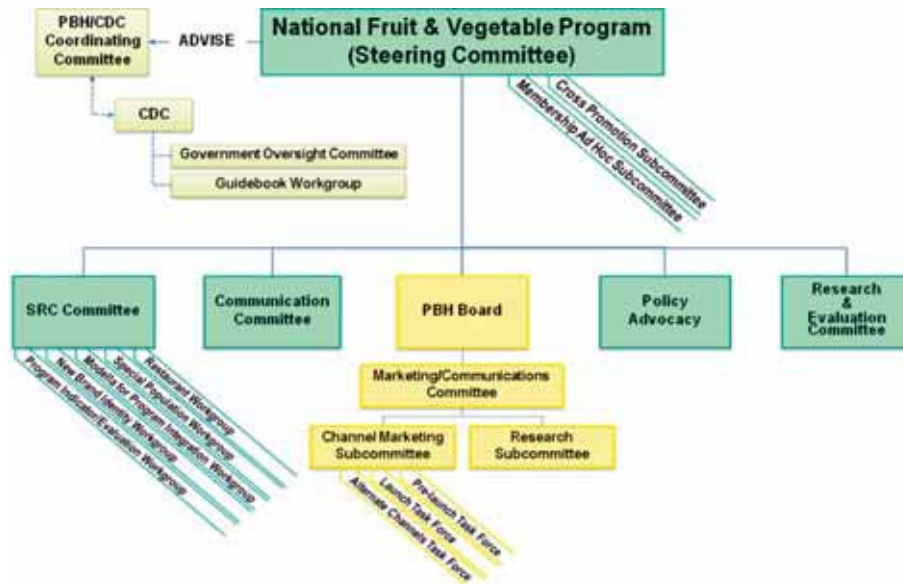
ลักษณะของโครงการ:

Strong State Programs
Environmental and Policy Research and Interventions
Schools: Free Fruit and Vegetable Program, Salad Bars
Worksites: Markets, Cafeterias, Vending, Policies
Communities: Restaurants, Supermarkets, Faith-Based
Sustainable Agriculture
Organic vs. Conventional
Local Food and Economy
Environmental Health

วิธีการดำเนินงาน: ประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูล คำแนะนำผ่าน website www.fruitsandveggiesmorematters.org และจัดกิจกรรมรูปแบบต่างๆ ได้แก่ ให้ข้อมูลคุณค่าทางอาหารของผักและผลไม้ วิธีซื้อ วิธีเก็บรักษา วิธีทำอาหาร และวิธีรับประทาน เป็นต้น ได้มุ่งเป้าให้ข้อมูลกับแม่บ้าน มีการสร้างตราสินค้า เพื่อแสดงให้เห็นว่าการรับประทานผักและผลไม้ นั้น สามารถทำได้หลายรูปแบบเช่น ทั้งสดและแปรรูป ได้แก่ แช่แข็ง บรรจุกระป๋อง ทำแห้งและคั้นน้ำ ที่ได้ทั้งรสชาติ ความอร่อยพร้อมๆ กับได้คุณค่าทางอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกายและช่วยป้องกันโรคในเวลาเดียวกัน

เวลาดำเนินการ: เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม ปี ค.ศ.2007

หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการ: เป็นโครงการระดับชาติที่บูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของภาครัฐ อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและ NGO ทาง ด้านสาธารณสุข ได้แก่ Produce for Better Health Foundation (PBH), the Centers for Disease Control and Prevention (CDC), the American Cancer Society, American Diabetes Association, American Heart Association, California Department of Health Services, National Alliance for Nutrition & Activity, National Cancer Institute และ ด้านเกษตร ได้แก่ National Council of Fruit & Vegetable Nutrition Coordinators, Produce Marketing Association, United Fresh Produce Association and the U.S. Department of Agriculture

ภาพที่ 2.15 ผังโครงสร้างองค์กรของ National Fruit and Vegetable Program
ที่มา: Tara Simpson.2007. *Fruits & Veggies –More Matters: The Power of Partnerships, Lessons for Public Health*.CDC Diabetes Translation Conference 2007.

ภาพที่ 2.16 การให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพของโครงการ
Fruits & Veggies More Matters
ที่มา: www.fruitsandveggiesmorematters.org

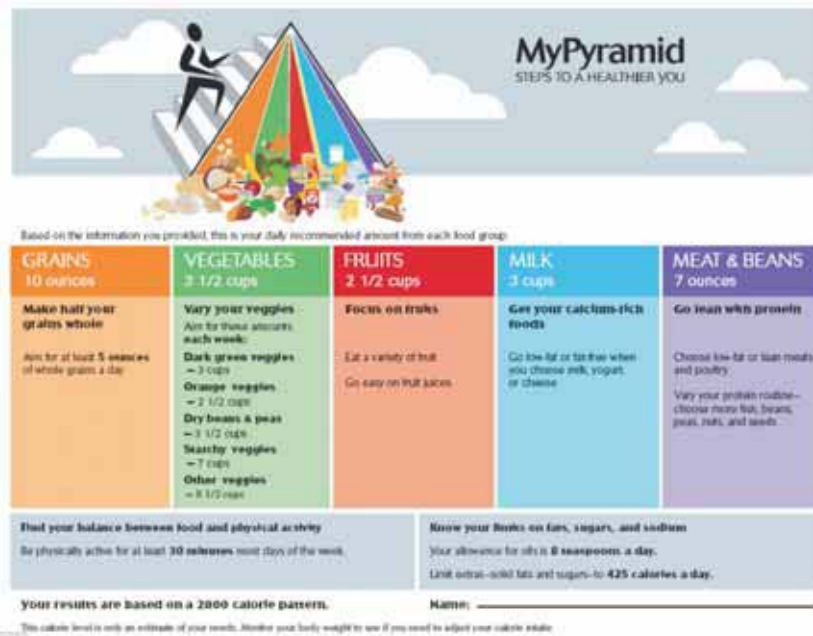
ผู้บริโภค : บทที่ 2

ภาพที่ 2.17 การให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพของโครงการ Fruits & Veggies More Matters
ที่มา: www.fruitsandveggiesmorematters.org

ภาพที่ 2.18 การให้ความรู้เกี่ยวกับการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพของกระทรวงเกษตรของสหรัฐอเมริกา
ที่มา: www.mypyramid.gov

ภาพที่ 2.19 คำแนะนำปริมาณอาหารในแต่ละกลุ่มเพื่อควบคุมน้ำหนักของแต่ละบุคคลตามค่าความสูง น้ำหนัก และเวลาที่ใช้ออกกำลังกายในแต่ละวัน
ที่มา: <http://www.mypyramid.gov/mypyramid/index.aspx>

ในประเทศอังกฤษ ได้ทำโครงการ 5 A Day เช่นเดียวกัน โดยมีทั้งหน่วยงานของรัฐบาล โดยกระทรวงสาธารณสุข ภาคเอกชนและองค์กรเอกชน ร่วมกันผลักดันให้มีการบริโภคผักและผลไม้เพิ่มขึ้น โดย การให้ความรู้ ปรับแนวคิดและสร้างทัศนคติที่ดี รวมทั้งปรับปรุงการเข้าถึงและการกระจายผลผลิตของผักและผลไม้ ภายใต้โครงการดังกล่าวได้มีการจัดทำโครงการ School Fruit & Vegetable Scheme โดยสนับสนุน ให้เด็กนักเรียนอายุ 4-6 ปี ได้รับประทานผักและผลไม้ฟรีทุกวันที่มาโรงเรียน เพื่อช่วยให้สุขภาพดีขึ้นและ ป้องกันโรค เพื่อศึกษาหารูปแบบที่เหมาะสมที่จะให้เด็กเพิ่มการรับประทานผักและผลไม้ในขณะที่ อยู่ในโรงเรียน จึงได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 8 โครงการย่อยคือ breakfast clubs, tuck shops, vending machines, water provision, dining room environment, lunch boxes, cookery clubs and growing clubs (ภาพที่ 2.20)

ในประเทศออสเตรเลีย ได้จัดทำโครงการ Go for 2&5 (2 serves of fruit and 5 serves of vegetable) เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการบริโภคผักและผลไม้เพิ่มขึ้น (ภาพที่ 2.21)

ผู้บริโภค : บทที่ 2

ภาพที่ 2.20 โครงการ The National School Fruit Scheme ของประเทศอังกฤษ

ภาพที่ 2.21 การประชาสัมพันธ์โครงการ Go for 2 fruit & 5 vegetables ของประเทศออสเตรเลีย
ที่มา: <http://www.gofor2ands.com.au/>

สำหรับประเทศไทย กระทรวงสาธารณสุขได้จัดให้มีกิจกรรมประชาสัมพันธ์กระตุ้นให้ประชาชนตระหนักถึงประโยชน์ของการบริโภคผักและผลไม้ที่มีต่อสุขภาพ และล่าสุดคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2551 อนุมัติงบประมาณเพื่อจัดทำโครงการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์การดื่มน้ำผลไม้เพื่อสุขภาพจำนวน 40 ล้านบาท โดยให้ใช้งบกลางปี 2551 จำนวน 20 ล้านบาท และขอตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปี 52 และ 53 อีกปีละ 10 ล้าน เนื่องจากกระทรวงพาณิชย์ได้สำรวจพบว่า คนไทยบริโภคน้ำผลไม้เฉลี่ยคนละ 3 ลิตรต่อปี หรือมีปริมาณรวมทั้งประเทศ 190 ล้านลิตรต่อปี ซึ่งเป็นตัวเลขที่น้อยมากเมื่อเทียบกับในยุโรปที่บริโภคน้ำผลไม้ถึง 22.1 ลิตรต่อคนต่อปี “โครงการนี้เชื่อว่าจะช่วยส่งเสริมให้คนไทยหันมานิยมดื่มน้ำผลไม้เพื่อสุขภาพกันมากขึ้นโดยการดำเนินการจะทำแบบ บูรณาการกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรฯ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานรัฐมนตรี และบริษัทผู้ผลิตและส่งออกน้ำผลไม้” โดยเน้นไปทุกกลุ่มเป้าหมาย ทั้งหน่วยงานราชการ นักเรียน นักศึกษา ประชาชนและนักท่องเที่ยว เพื่อกระตุ้นการผลิตและการขายน้ำผลไม้ในประเทศ

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตจากชนบทมาเป็นสังคมเมือง จากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นอุตสาหกรรม ชีวิตความเป็นอยู่มีความเร่งรีบมากขึ้นและเป็นไปตามกระแสบริโภคนิยม เกิดรูปแบบการบริโภคและการผลิตที่ไม่ยั่งยืน ความต้องการที่มากเกินไป และการดำเนินชีวิตที่ฟุ่มเฟือย ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้มีปัญหาด้านสุขภาพและเกิดสภาวะแวดล้อมเสื่อมโทรม แนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าว ทางสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและสถาบันสิ่งแวดล้อมไทยได้ร่วมกันกำหนด **“ยุทธศาสตร์การบริโภคที่ยั่งยืน”** สำหรับบริบทไทยขึ้นมา เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมรูปแบบการบริโภคที่ยั่งยืนของประเทศ

1. ยุทธศาสตร์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การใช้ทรัพยากรของภาคการผลิตและการบริการ

- 1.1 ยุทธศาสตร์การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการบริโภคทุกภาคส่วน
 - สร้างค่านิยมในการบริโภคที่ยั่งยืน
 - ส่งเสริมให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้จ่ายอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเสริมสร้างฐานชีวิตให้มั่นคง
 - เพิ่มขีดความสามารถและสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการเลือกบริโภคสินค้าและบริการ
 - พัฒนาองค์กรหลักในการขับเคลื่อนกลไกส่งเสริมการบริโภคที่ยั่งยืน
- 1.2 ยุทธศาสตร์การส่งเสริมกลไกการตลาดการบริโภคทุกภาคส่วน
 - สร้างกลไกส่งเสริมการตลาดให้กับสินค้าหรือบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
 - กำหนดนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐซึ่งเป็นผู้บริโภครายใหญ่ที่สุดของประเทศเป็นผู้นำ
 - พัฒนากลไกและรูปแบบการเผยแพร่ข้อมูลทางด้านสิ่งแวดล้อมผ่านสินค้าและบริการ
- 1.3 ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านการบริโภคที่ยั่งยืน
 - บูรณาการแนวคิดการบริโภคที่ยั่งยืนในกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรในทุกระดับของการศึกษา
 - สร้าง ส่งเสริม และเผยแพร่หลักสูตรการฝึกอบรมการบริโภคที่ยั่งยืน ในสถานวิชาชีพต่างๆ ที่เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับการศึกษาในวัยทำงาน
 - บูรณาการแนวคิดการบริโภคที่ยั่งยืนเข้าสู่แผนยุทธศาสตร์ของประเทศ และเสริมสร้างความเข้มแข็งตลอดจนพัฒนาเครือข่ายในการสร้างสังคมฐานความรู้
 - ส่งเสริมงานวิจัยทางเศรษฐศาสตร์-สังคม เพื่อการพัฒนาไปสู่การบริโภคตามค่านิยมการบริโภคที่ยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง
- 1.4 ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างกลไกคุ้มครองผู้บริโภคจากกิจกรรมการตลาด
 - นำแนวคิดเรื่องการบริโภคที่ยั่งยืนมาใช้ปรับปรุงกฎหมายควบคุม กำกับดูแลสื่อ คุ้มครองการบริโภค ในภาคประชาชน และสร้างกลไกป้องกันการละเมิดสิทธิ
 - ส่งเสริมเครือข่ายสื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ให้มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการบริโภคที่ยั่งยืน

ยุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมรูปแบบการบริโภคที่ยั่งยืนของประเทศ (ต่อ)

2. ยุทธศาสตร์เพื่อปรับเปลี่ยน รูปแบบการบริโภคของทุกภาคส่วน

2.1 ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการใช้ฐานทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพในภาคการผลิตและการบริการ

- ปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิตไปสู่สาขาการบริการมากขึ้น เพื่อส่งเสริมการใช้ประโยชน์ทรัพยากรร่วมกันหรือการใช้บริการสาธารณะต่างๆ
- กำหนดมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ ทั้งทางการเงินและการคลังเพื่อให้เกิดการผลิตที่ยั่งยืน
- เสริมสร้างประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดไปและพัฒนาทางเลือกในการใช้ประโยชน์
- ส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสะอาด เทคโนโลยีวัสดุ และนาโนเทคโนโลยี
- ส่งเสริมการใช้เครื่องมือเพื่อการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพในภาคการผลิต
- ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีจริยธรรม และมีความรับผิดชอบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม
- สร้างตลาดส่งออกเพื่อสิ่งแวดล้อม
- ส่งเสริมการออกแบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- เพิ่มพูนทางปัญญาในสังคมในการพัฒนาต่อยอดสินค้าและบริการสีเขียว
- ส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ และเกษตรยั่งยืน เพื่อลดการใช้สารเคมีในภาคเกษตร

2.2 ยุทธศาสตร์การเสริมสร้าง ระบบการหมุนเวียนทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่

- พัฒนาและเสริมสร้างประสิทธิภาพระบบการหมุนเวียนทรัพยากร
- เสริมสร้างตลาดการแปรรูปใช้ใหม่สำหรับอุตสาหกรรม

3. ยุทธศาสตร์การดูแลและปกป้องฐานทรัพยากรของประเทศไทย

- จัดทำแผนที่นำทางการใช้ทรัพยากรของประเทศ สำหรับภาคต่างๆ ภายใต้ขีดจำกัด
- สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะที่ลดผลกระทบต่อฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืนในสังคม
- พัฒนากลไกสร้างความสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่สามารถสร้างขึ้นใหม่ ทดแทนได้และการอนุรักษ์ฟื้นฟูระบบนิเวศของแหล่งทรัพยากรที่ถูกนำไปใช้
- สร้างกลไกการติดตามและกำหนดขีดจำกัดการใช้ทรัพยากรหลักของประเทศไทย

ผู้บริโภคร : บทที่ 2

5. ข้อเสนอแนะ

เพื่อแก้ปัญหาสุขภาพ เพื่อเพิ่มปริมาณการบริโภคผักและผลไม้ไทย ไปพร้อมๆ กับแก้ปัญหการผลิต ผลักดันให้เกิดการบริโภคที่ยั่งยืนของประชาชน เพื่อให้ผู้บริโภคมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม และบริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้นเพื่อมุ่งรักษาฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ในระยะยาว สามารถตอบสนองความต้องการทั้งของคนรุ่นปัจจุบันและรุ่นอนาคตต่อไป ดังนั้นคณะผู้ทำการศึกษา จึงมีความเห็นว่าทางสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ควรนำเสนอนโยบาย “บริโภคผักและผลไม้ไทย.คนไทยแข็งแรง” และสนับสนุนการวิจัยในประเด็นต่างๆ ของผักและผลไม้ ให้สอดคล้องต่อ **“ยุทธศาสตร์การบริโภคที่ยั่งยืน”** ของประเทศดังกล่าวข้างต้น โดยเริ่มต้นจากการผู้บริโภคย้อนกลับไปสู่ผู้ผลิตในระบบห่วงโซ่การผลิตผักและผลไม้การจัดทำโครงการต่างๆ ดังต่อไปนี้

5.1 โครงการเพิ่มการบริโภคผักและผลไม้ในประเทศ ในลักษณะเดียวกันที่ได้ดำเนินการในต่างประเทศ โดยอาศัยตัวอย่างของสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และออสเตรเลียที่ได้นำเสนอไปแล้วข้างต้น อาทิเช่น **ผักผลไม้โรงเรียน ผักผลไม้ในที่ทำงาน การจัดทำสื่อเพื่อเผยแพร่** เป็นต้น โดยเน้นผักและผลไม้ไทยตามฤดูกาล ซึ่งมีบางหน่วยงานได้ทดลองทำไปบ้างแล้ว

5.2 โครงการศึกษาคุณค่าทางอาหารของผักและผลไม้ไทยทุกชนิด พร้อมกับการให้คำแนะนำในการรับประทาน วิธีการปรุงอาหาร ที่เหมาะสมสำหรับแต่ละวัยเป็นต้น ซึ่งถึงแม้ในปัจจุบันจะได้มีการศึกษาไปบ้างแล้ว ตัวอย่างเช่น สำนักพัฒนาเกษตรที่สูงร่วมกับมูลนิธิโครงการหลวงได้จัดพิมพ์เอกสารคู่มือการปลูกผักบนที่สูง ซึ่งมีรายละเอียดวิธีปลูก การดูแล ตลอดจนการใช้ประโยชน์ และคุณค่าทางอาหาร และได้มีการศึกษาในผลไม้แล้วหลายชนิด กรมวิชาการเกษตรได้จัดทำเอกสารเผยแพร่ผลไม้หลายชนิดในด้านการแพทย์ได้มีการรายงานสรรพคุณของกล้วย ช่วยลดความดันเลือด เป็นต้น (ภาพที่ 2.22) อย่างไรก็ตามยังมีผักและผลไม้อีกหลายชนิดที่ยังไม่ได้มีการศึกษา และยังต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้แพร่หลายมากขึ้น

ภาพที่ 2.22 เอกสารแสดงคุณค่าทางอาหารของผักและผลไม้ไทยบางชนิด

5.3 โครงการศึกษาข้อมูลความชอบและความต้องการของผู้บริโภคทั้งคนไทย และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

5.4 โครงการแนะนำอาหารไทย วิธีการเลือกซื้อ วิธีการรับประทานและวิธีการปรุงหรือประกอบอาหารที่ทำจากผักและผลไม้ไทยให้นักท่องเที่ยวโดยเฉพาะเพศหญิง โดยจัดศูนย์แสดงในทุกจังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว และกำหนดให้เป็นนโยบายให้มีการจัดโปรแกรมนำนักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมทุกคณะ เช่นเดียวกับประเทศจีน ที่จะต้องมีการนำนักท่องเที่ยวเข้าฟังบรรยายเกี่ยวกับยาสมุนไพรจีน เป็นต้น

5.5 โครงการสร้างตราสินค้าผักและผลไม้ คุณภาพกลางที่มีการรับรองมาตรฐาน สำหรับใช้ทั้งในและต่างประเทศ

5.6 โครงการขยายตลาดเพิ่มร่วมกับการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ในกรณีของผลไม้ คนที่อาศัยอยู่ในเมืองที่มีรายได้ประจำมีความต้องการบริโภคผลไม้ที่หลากหลายคุณภาพดีและปลอดภัย ดังนั้นการขยายตลาดเพิ่มขึ้น จึงขึ้นอยู่กับคุณภาพและราคา การสร้างตราสินค้าและภาพลักษณ์ให้ผู้บริโภคมั่นใจในคุณภาพร่วมกับการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เพิ่มโอกาสให้ผู้บริโภคชาวไทยและชาวต่างประเทศโดยเฉพาะจีน และญี่ปุ่นที่น่าจะเป็นตลาดสำคัญของผลไม้ไทย มีโอกาสได้ทำความรู้จักและทดลองชิมผลไม้ไทย เนื่องจากผลไม้ไทยเช่น พุเลี่ยน เงาะ และมังคุด เป็นผลไม้ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยเฉพาะเปลือกที่ยากแก่การปอกและรสชาติที่แตกต่าง รวมทั้งกลิ่นที่ไม่คุ้นเคย ลูกค้าชาวต่างประเทศที่จะซื้อผลไม้ทั้งสามประเภทนี้ส่วนใหญ่จึงเป็นลูกค้าที่เคยมาประเทศไทย หรือเคยมีโอกาสทดลองบริโภคแล้ว ตัดใจในรสชาติ การให้ความรู้อย่างครบถ้วนทุกด้านจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งด้านคุณประโยชน์ คุณค่าทางอาหาร วิธีการรับประทาน รวมถึงวิธีปรุงอาหารที่เริ่มจากการชิมผลไม้สด ผลไม้ปรุงรส และผลิตภัณฑ์ต่างๆ ทำความรู้จักลักษณะของผลไม้ชนิดสำคัญ ได้แก่ ลักษณะผล วิธีการเลือกผลไม้ รวมทั้ง วิธีการปรุงรส โดยการบูรณาการให้มีความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้มีการเปิดร้านผลไม้ไทยให้ชาวต่างประเทศได้ชิมรสทุกสัปดาห์ และในแหล่งท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น สนามบินในประเทศจีน ทั้งท้องถิ่นและนานาชาติ จะมีการเปิดร้านขายผลไม้ขนาดใหญ่และมีบรรจุภัณฑ์ที่พอเหมาะที่จะซื้อเป็นของฝาก (ภาพที่ 2.23)

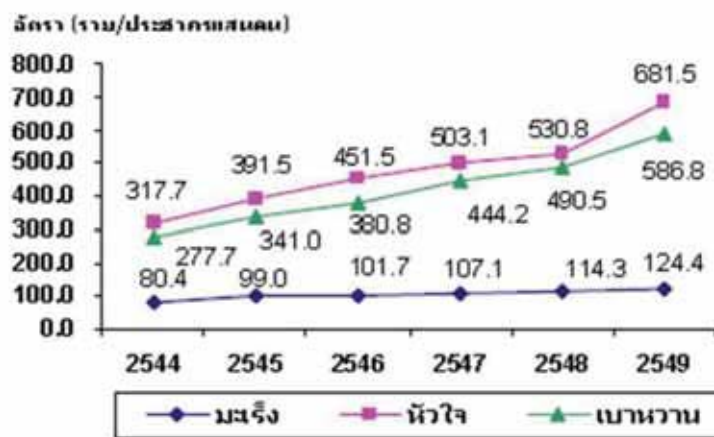
ภาพที่ 2.23 ตลาดขายผลไม้ที่สนามบินประเทศจีน

ตัวอย่างนโยบาย “บริโภคผักและผลไม้ไทย คนไทยแข็งแรง”

นโยบาย “บริโภคผักและผลไม้ไทย คนไทยแข็งแรง” สถานการณ์การบริโภคผักและผลไม้กับปัญหาสุขภาพ

1. สถานการณ์โรคอ้วนของไทย: ยังสูงทุกเพศทุกวัย

ภาพที่ 2.24 อัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคหัวใจ มะเร็ง และเบาหวาน ที่เข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาล พ.ศ. 2544-2549

ที่มา: รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสอง กันยายน 2550 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จากการสำรวจสถานะสุขภาพประชากรไทย 2 ครั้งใน พ.ศ. 2534 และ พ.ศ. 2539 - 2540 โดยใช้เกณฑ์อ้างอิงน้ำหนักและส่วนสูงของกองโภชนาการปี พ.ศ. 2530 พบว่าเด็กที่มีอายุน้อยกว่า 5 ปี อ้วนเพิ่มขึ้นประมาณ 3 เท่า และพบว่ามีอัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคหัวใจ มะเร็ง และเบาหวานเพิ่มขึ้นทุกปี (ภาพที่ 2.24) และเมื่อเปรียบเทียบการสำรวจในปี พ.ศ.2539 - 2540 กับ พ.ศ.2544 โดยใช้เกณฑ์อ้างอิงน้ำหนักและ ส่วนสูง ของประชากรไทย พ.ศ. 2542 พบว่า เด็กก่อนวัยเรียนอ้วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 5.8 เป็นร้อยละ 7.9 หรือเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 36 ในระยะเวลาเพียง 5 ปี ขณะที่พบเด็กวัยเรียนอายุ 6-13 ปี อ้วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 5.8 เป็นร้อยละ 6.7 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.5 ในระยะเวลา 5 ปี

เหตุ: กินอาหารที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพมาก เป็นอาหารกลุ่มที่ให้พลังงานมาก ออกกำลังกายน้อย

ผล: น้ำหนักเกินและโรคอ้วน ปัจจัยเสี่ยงของโรคเรื้อรังติดตามมาจนถึงวัยผู้ใหญ่

2. การแก้ปัญหาโรคอ้วนและโรคเรื้อรังที่มีสาเหตุมาจากโรคอ้วนของไทย

ประเทศไทยมีแผนการแก้ปัญหานี้และได้ดำเนินการไปบ้างแล้ว แต่ยังไม่ครอบคลุมทั้งหมด

1. ยุทธศาสตร์ สังคมอยู่เย็นเป็นสุข (เมืองไทยแข็งแรง) กระทรวงสาธารณสุขปี 2550
2. นโยบายสร้างเสริมสุขภาพและควบคุมโรคและภัยคุกคามสุขภาพที่เป็นปัญหาลำดับ พ.ศ. 2545 กระทรวงสาธารณสุข
3. นโยบายโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เริ่มปี 2543 กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ และบริษัทเอกชน
4. โครงการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์การดื่มน้ำผลไม้เพื่อสุขภาพ ปี 2551-2553
5. โครงการเพื่อพัฒนาโปรแกรมในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมพฤติกรรมบริโภคที่เหมาะสมและป้องกันโรคอ้วนของเด็กก่อนวัยเรียน พ.ศ. 2550 โดยธนาคารสมอง สคช.สนับสนุนให้มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์วิจัยและพัฒนา
6. โครงการเครือข่ายคนไทยไร้พุง เริ่มปี 2549
7. โครงการส่งเสริมสุขภาพและสมรรถภาพตำรวจจราจร พ.ศ. 2548 โดยกองบัญชาการตำรวจนครบาล
8. โครงการอาหารไทย หัวใจดี สัญลักษณ์ “อาหารรักหัวใจ” เริ่มเมื่อปี 2547

3. ปัญหาหลักของผักและผลไม้ไทย

1. มุ่งส่งออกแต่ปริมาณ ผลผลิตที่ได้คุณภาพเพื่อส่งออกยังไม่แน่นอน ที่ส่งออกได้ยังเป็นส่วนน้อย เนื่องจากต้นทุนสูง ราคาซื้อไม่จูงใจ ขาดเงินทุน ขาดแรงงาน ฯลฯ
2. มีสารพิษตกค้าง เทคโนโลยีการผลิตแบบปลอดภัยยังไม่เหมาะสมกับการผลิตเพื่อการค้า เป็นแปลงขนาดใหญ่ ใช้แรงงานมาก ต้นทุนสูง ฯลฯ
3. มีวิธีแก้ปัญหาได้บ้างแล้วแต่ยังเคลื่อนได้ช้า
เช่น มีคำแนะนำในการผลิตทางการเกษตรอย่างถูกต้องและเหมาะสม (Good Agricultural Practice : GAP) ของผักและผลไม้หลายชนิด มีคำแนะนำและตัวอย่างในการผลิตแบบอินทรีย์แบบปลอดภัย ฯลฯ แต่ในทางปฏิบัติจริงตามหลักการยังมีน้อย

ผู้บริโภค : บทที่ 2

4. แนวคิดในการดำเนินการ

1. ต้องมุ่งที่จุดแข็งที่เป็นรากฐานของไทย “เกษตร...อาหาร โดยเฉพาะผักและผลไม้” โดยขับเคลื่อนการบริโภคผักและผลไม้ไทยอย่างเป็นรูปธรรม “ผักไทยผลไม้ไทย เพื่อชีวิตที่ยืนยาว เพียงพออย่างมีความสุข” ทำหนึ่งได้สอง แก่ได้ทั้งปัญหาสุขภาพและปัญหาการเกษตร
2. ผักไทย ผลไม้ไทย ตามฤดูกาล ที่มีประโยชน์และช่วยแก้ปัญหาสุขภาพของคนไทยด้วยภูมิปัญญาไทย” ยังมีอีกหลายชนิด แต่ยังไม่ได้รับการเหลียวแลและคนรุ่นใหม่แทบจะไม่รู้จัก?
“ผักไทย ผลไม้ไทย อาหารไทย อาหารเป็นยา...คุณค่าที่กำลังถูกลืม”
3. “ผักและผลไม้ไทยในโรงเรียน”: ต้องเริ่มที่เด็กขยายวงออกสู่ครอบครัว ชุมชน สังคม ภูมิภาค และประเทศ “เริ่มที่เด็ก...เชื่อมโยงพันธมิตร...ทำครบทั้งห่วงโซ่อาหาร”
4. หาวิธีการตอบคำถามสำคัญ ที่ได้แก่ มีอะไรบ้างที่เป็นประโยชน์ มีประโยชน์ด้านไหน หาได้จากที่ไหน หาได้เมื่อไหร่ นำมาปรุงหรือทำอะไรได้บ้าง ปรุงอย่างไร รับประทานอย่างไร ควรรับประทานเท่าไรและเมื่อไหร่ จะทำอย่างไรให้คนไทยทุกเพศทุกวัยรู้จักและยอมรับผักและผลไม้ไทย? จะทำอย่างไรจึงจะแก้ปัญหา/ข้อจำกัดของการนำผักและผลไม้ไทยขึ้นสู่โต๊ะอาหาร โดยเฉพาะผู้บริโภครุ่นใหม่...
5. ศึกษาต้นแบบการแก้ปัญหาจากต่างประเทศ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ทดสอบแล้วนำมาปรับใช้ โดยต้องมีการทำงานแบบบูรณาการ ในลักษณะ “ร่วมด้วยช่วยกัน” ของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กระทรวงเกษตรฯ สาธารณสุข ศึกษาธิการ มหาไพบูลย์ พาณิชยกรรม ภาคเอกชนและเกษตรกร โดยมองให้ครอบคลุมทั้งห่วงโซ่อุปทาน แต่มองย้อนกลับจากผู้บริโภค (demand) สู่ผู้ผลิต (supply)
6. ทุญแจ?...ผลิตง่าย หาง่าย มีปริมาณเพียงพอ มีประโยชน์ต่อสุขภาพ ราคาเหมาะสม สะดวกปรุง สะดวกรับประทาน...(ตัวอย่างตำรับแบบอาหารเวียดนามหรืออาหารจานด่วนของต่างประเทศเช่น พิซซ่า) (ภาพที่ 2.25)

ภาพที่ 2.25 แหนมเนื้ออาหารเวียดนาม และพิซซ่าอาหารจานด่วน

5. ข้อเสนอเพื่อพิจารณา...รัฐบาลควรทำอะไร

1. ประกาศนโยบาย “บริโภคผักและผลไม้ไทย...คนไทยแข็งแรง”
2. จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อผลักดันนโยบาย
3. จัดทำโครงการศึกษาถอดบทเรียนของต่างประเทศ และจัดทำโครงการนำร่อง

ปฏิจา: “ไทยเราจะเอาเงิน หรือ จะเอาชีวิตที่พอเพียงและยืนยาวอย่างเป็นสุข?”

วิสัยชนา: “เอาทั้งสองอย่าง”

บทที่ 3 ตลาดผักและผลไม้

- 3.1 เปรียบเทียบการนำเข้าและส่งออกของผักและผลไม้ของ 11 ประเทศ
- 3.2 สถานการณ์ค้าผักและผลไม้ของไทย
- 3.3 สถานการณ์การนำเข้าผักและผลไม้ของไทย
- 3.4 ช่วงเวลานำเข้าผลไม้ของตลาดนำเข้าผลไม้ที่สำคัญ
- 3.5 เปรียบเทียบต้นทุนค่าขนส่งระหว่างไทยกับประเทศคู่แข่งในการส่งออกผักและผลไม้
- 3.6 ภาพรวมปัญหาด้านการค้าและการส่งออกของผักและผลไม้ไทย
- 3.7 สรุปข้อเสนอแนะ

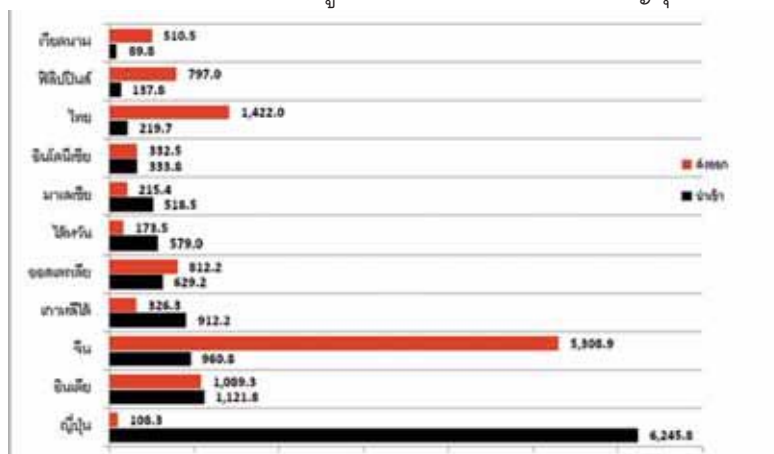
ตลาดผักและผลไม้

3.1 เปรียบเทียบการนำเข้าและส่งออกของผักและผลไม้ของ 11 ประเทศ

ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาการขยายตัวทางการค้าผักและผลไม้ระดับนานาชาติมีปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วกว่าสินค้าเกษตรชนิดอื่นๆ การค้าในยุคโลกไร้พรมแดนที่มีการทำข้อตกลงทางการค้าในระดับต่างๆ ร่วมกับระบบการขนส่งที่ทันสมัยสะดวกและรวดเร็ว ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในการเก็บรักษาผลผลิตสดให้คงคุณภาพไว้ได้นานขึ้นและตลาดในรูปแบบซูเปอร์มาร์เก็ตที่ทันสมัยเป็นเครือข่ายในระดับชาติและนานาชาติที่ทำให้สามารถกระจายสินค้าถึงผู้บริโภคได้อย่างกว้างขวาง สะดวกและรวดเร็ว จึงส่งผลทำให้ผลไม้และผักสดมีหลากหลายชนิดให้เลือกซื้อหาได้อย่างต่อเนื่องตลอดปี ในราคาที่ค่อนข้างสม่ำเสมอ ผู้บริโภคในประเทศกำลังพัฒนาที่อาศัยอยู่ในเมืองมีรายได้ประจำเพิ่มขึ้นและมีรายได้สูงขึ้น รวมทั้งมีความตระหนักหรือเอาใจใส่ในเรื่องการรับประทานผลไม้และผักเพื่อสุขภาพเพิ่มขึ้น จึงมีผลทำให้ทั้งปริมาณการบริโภคและการค้าผลไม้และผักเพิ่มขึ้นอย่างไ้ตามกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วยังคงเป็นผู้นำในเรื่องปริมาณการบริโภค และการค้าผลไม้และผักอยู่ต่อไป (ภาพที่ 3.1-3.2) การศึกษาข้อมูลในเรื่องตลาดในบทนี้จึงมีความสำคัญที่จะทำให้ทราบถึงความสามารถในการแข่งขันของสินค้าผลไม้และผักของไทย เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศต่างๆ (ตารางที่ 3.1)

ภาพที่ 3.1 ตลาดประมูลผักและผลไม้ของประเทศญี่ปุ่น

ภาพที่ 3.2 มูลค่าการนำเข้าและส่งออกผักและผลไม้ทั้งหมดเฉลี่ย 5 ปี ระหว่างปี ค.ศ. 2001-2005 ของ 11 ประเทศ ที่ศึกษา หน่วย: ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา
ที่มา: International Trade Center, UNCTAD/WTO 2007

ตลาดผักและผลไม้ : บทที่ 3

ตารางที่ 3.1 มูลค่าการนำเข้าและส่งออกและดุลการค้าผักและผลไม้ทั้งหมดเฉลี่ย 5 ปี ระหว่างปี ค.ศ. 2001-2005 ของ 11 ประเทศที่ศึกษา
หน่วย: ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา

ประเทศ	ผักสด แช่เย็น แช่แข็งและผักแห้ง		ผักแปรรูป		ผลไม้สด ลูกไม้ และผลไม้แห้ง		ผลไม้แปรรูป		นำเข้าผลไม้และน้ำผัก		รวม		ดุลการค้า
	นำเข้า	ส่งออก	นำเข้า	ส่งออก	นำเข้า	ส่งออก	นำเข้า	ส่งออก	นำเข้า	ส่งออก	นำเข้า	ส่งออก	
ญี่ปุ่น	1,665.9	18.2	1,389.6	26.9	1,952.0	44.7	758.3	12.2	480.0	6.4	6,245.8	108.3	- 6,137.5
อินเดีย	599.0	326.6	7.3	89.2	504.4	614.4	2.4	52.7	8.7	6.3	1,121.8	1,089.3	- 32.5
จีน	319.5	1,934.8	62.0	1,580.5	485.8	619.6	36.2	862.8	57.4	311.1	960.8	5,308.9	4,348.0
เกาหลีใต้	163.4	90.5	192.6	103.6	331.4	115.4	126.5	12.2	98.3	4.5	912.2	326.3	- 585.8
ออสเตรเลีย	98.6	282.0	147.3	28.1	208.9	386.0	92.4	66.6	82.0	49.5	629.2	812.2	182.9
ไต้หวัน	106.4	68.0	91.8	35.4	322.1	32.3	38.0	24.7	20.8	13.2	579.0	173.5	- 405.5
มาเลเซีย	306.9	62.5	43.6	25.7	124.0	92.0	28.3	21.9	15.7	13.3	518.5	215.4	- 303.1
อินโดนีเซีย	96.3	37.5	28.0	36.6	195.4	147.3	7.5	88.9	6.5	22.2	333.8	332.5	- 1.2
ไทย	42.0	343.4	34.0	216.6	93.5	221.8	35.6	515.3	14.7	124.9	219.7	1,422.0	1,202.3
ฟิลิปปินส์	32.2	4.1	43.2	508.0	42.5	165.3	10.7	42.4	9.2	77.2	137.8	797.0	659.2
เวียดนาม	14.0	80.6	13.0	21.2	55.8	345.7	5.4	57.3	1.6	5.7	89.8	510.5	420.7

ที่มา: International Trade Center, UNCTAD/WTO 2007

3.2 ประมวลสถานการณ์ค้าผักและผลไม้ของไทย

ผลจากการประมวลข้อมูลส่งออกผักและผลไม้ของไทยปี 2550 ที่สืบค้นจากระบบรายงานข้อมูลการค้าระหว่างประเทศของไทย ที่จัดทำโดยกระทรวงพาณิชย์ด้วยความร่วมมือของกรมศุลกากร ดังแสดงในตารางที่ 3.2 - 3.3 และภาพที่ 3.3 - 3.37 มีข้อมูลโดยสรุปได้ดังต่อไปนี้

3.2.1 การส่งออกผักและผลไม้ในปี 2550

1) ภาพรวมสินค้าผักและผลไม้มีมูลค่ารวม 71,652 ล้านบาท (ร้อยละ 1.4 ของสินค้าส่งออกทั้งหมด) ขยายตัวลดลงร้อยละ 0.1 เมื่อเปรียบเทียบกับมูลค่าส่งออกในปี 2549

2) ผักผลไม้สด แช่เย็น แช่แข็ง แห้ง และเมล็ดพันธุ์ผัก ที่ส่งออกเป็นมูลค่า 21,348 ล้านบาท (ร้อยละ 0.4 ของสินค้าส่งออกทั้งหมด) ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.4

3) ผักและผลไม้แปรรูปส่งออกรวมเป็นมูลค่า 50,304 ล้านบาท (ร้อยละ 0.96 ของมูลค่าสินค้าที่ส่งออกมาทั้งหมด) สูงกว่าสินค้าผักผลไม้สด แช่เย็น แช่แข็ง แห้ง และเมล็ดพันธุ์ผัก อย่างไรก็ดีตามผักและผลไม้แปรรูปส่งออกขยายตัวลดลงร้อยละ 1.9 (ตารางที่ 3.2)

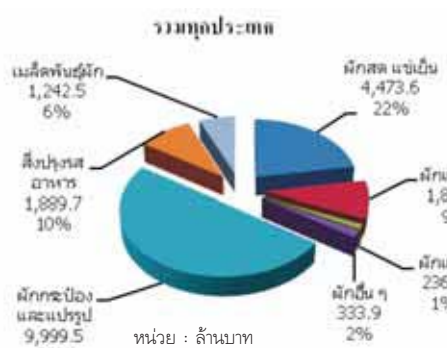
3.2.2 ชนิดผักที่ส่งออกและตลาดของไทย

3.2.2.1 ชนิดผักที่ส่งออก

เมื่อพิจารณารายละเอียดของผักที่ส่งออกในปี 2550 พบว่า

1. ปริมาณรวมสินค้าผักที่ส่งออกทั้งหมด มีปริมาณ 529,547 ตัน มูลค่า 20,021 ล้านบาท การขยายตัวลดลงร้อยละ 4.4 จากปี 2549 (ตารางที่ 3.3)

2. เมื่อแยกเป็นผักสดแช่เย็น แช่แข็ง แห้ง และเมล็ดพันธุ์ผัก เปรียบเทียบกับผักกระป๋อง และแปรรูปพบว่า ผักกระป๋องและแปรรูปมีมูลค่าส่งออกสูงกว่า คือมีมูลค่าส่งออก 11,889 ล้านบาท สูงกว่า การส่งออกผักสดแช่เย็น แช่แข็ง แห้ง และเมล็ดพันธุ์ผัก ซึ่งมีมูลค่าส่งออก 6,890 ล้านบาท อย่างไรก็ตามทั้ง 2 รายการมีการส่งออกที่ลดลงจากปี 2549 ร้อยละ 0.8 และ 3.7 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.3) ประเภทสินค้าที่ส่งออกมามากที่สุดคือ ผักกระป๋อง และแปรรูป (ภาพที่ 3.3)

ภาพที่ 3.3 มูลค่าการส่งออกผักรวมทุกประเภททั้งหมดของไทย ปี พ.ศ.2550 มูลค่า 20,021 ล้านบาท ผักกระป๋องและแปรรูปส่งออกมากที่สุด (50%)

ตลาดผักและผลไม้ : บทที่ 3

ตารางที่ 3.2 การส่งออกสินค้าผักและผลไม้ตามโครงสร้างสินค้าสำคัญของไทย ปี พ.ศ. 2549 - 2550

รายการ	หน่วย : ตัน มูลค่า : ล้านบาท						อัตราการขยายตัว : ร้อยละ					
	2549			2550			2550			2550		
	ปริมาณ	มูลค่า	ร้อยละ	ร้อยละ	ปริมาณ	มูลค่า	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ปริมาณ	มูลค่า	ร้อยละ
สินค้าส่งออกทั้งหมดรวม	-	4,937,372.2	100.0	-	-	5,254,999.3	100.0	-	-	-	-	6.4
สินค้าผักและผลไม้รวม		71,719.4	1.5	-	-	71,652.5	1.4	-	-	-	-	-0.09
ผักผลไม้สดแช่เย็นแช่แข็งและแช่แข็งรวม	759,712.9	20,451.1	0.4	100.0	911,000	21,347.9	0.4	100.0	100.0	4.4		
1.1 ผลไม้สดแช่เย็น แช่แข็งและแห้ง	583,313.5	12,038.6	0.2	58.9	703,977	13,215.3	0.3	61.9	9.8			
1.2 ผักสดแช่เย็น แช่แข็งและแห้ง	173,901.9	7,154.2	0.1	35.0	202,828	6,890.1	0.1	32.3	-3.69			
1.3 เมล็ดผักใช้สำหรับการเพาะปลูก	2,497.4	1,258.3	0.0	6.2	4,194	1,242.5	0.0	5.8	-1.25			
ผักและผลไม้แปรรูปรวม	1,632,236	51,268.3	1.0	100.0	1,470,421	50,304.6	1.0	100.0	-1.88			
2.1 ผลไม้กระป๋องและแปรรูป	1,265,460	38,779.7	0.8	75.6	1,143,702	38,415.5	0.7	76.4	-0.94			
2.2 ผักกระป๋องและแปรรูป	328,731	10,361.5	0.2	20.2	293,297	9,999.5	0.2	19.9	-3.49			
2.3 สิ่งปรุงรสอาหาร*	38,045	2,127.1	0.0	4.1	33,421	1,889.7	0.0	3.8	-11.16			
ที่มา : ประมวลข้อมูลจากศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร												
* เฉพาะซอสพริก ซอสมะเขือเทศและเครื่องแกงสำเร็จรูป												

ที่มา : ประมวลข้อมูลจากศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร
* เฉพาะซอสพริก ซอสมะเขือเทศและเครื่องแกงสำเร็จรูป

ตารางที่ 3.3 การส่งออกสินค้าผักของไทย ปี 2549-2550

			หน่วย : ดัน				มูลค่า : ล้านบาท				อัตราการขยายตัว : ร้อยละ	
รายการ			2549				2550				2550	
			ปริมาณ	มูลค่า	ร้อยละ	ร้อยละ	ปริมาณ	มูลค่า	ร้อยละ	ร้อยละ	การขยายตัว	
รวมสินค้าทั้งหมด			543,175	20,901.1	100.0		529,547	20,021.8	100.0		-4.4	
1. ผลสดแช่เย็น แช่แข็ง แช่แข็งและแช่แข็ง			176,399	8,412.5	40.2		202,828	8,132.6	40.6		-3.7	
1.1 ผลสด แช่เย็น			123,046	4,446.8	21.3	100.0	147,212	4,473.6	22.3	100.0	0.6	
	1.1.1	หน่อไม้ฝรั่ง	14,268	993.4	4.8	22.3	13,759	815.1	4.1	18.2	-18.0	
	1.1.2	หอมหัวใหญ่ หอมหัวเล็กและกระเทียม	62,251	571.8	2.7	12.9	83,983	809.2	4.0	18.1	41.5	
	1.1.3	ข้าวโพดฝักอ่อน	5,859	495.8	2.4	11.2	4,422	232.8	1.2	5.2	-53.1	
	1.1.4	เห็ด	1,078	75.8	0.4	1.7	2,730	161.3	0.8	3.6	112.8	
	1.1.5	พริก	321	86.4	0.4	1.9	7,575	71.4	0.4	1.6	-17.4	
	1.1.6	กระเทียม	3,092	323.2	1.5	7.3	235	16.3	0.1	0.4	-94.9	
	1.1.7	ผักสดแช่เย็นอื่นๆ	36,177	1,900.4	9.1	42.7	34,508	2,367.5	11.8	52.9	24.6	
1.2 ผลแช่แข็ง			39,235	2,007.6	9.6	100.0	42,694	1,845.8	9.2	100.0	-8.1	
	1.2.1	พืชผักตระกูลถั่ว	22,238	1,233.2	5.9	61.4	20,462	1,068.3	5.3	57.9	-13.4	
	1.2.2	ข้าวโพดหวาน	4,730	166.6	0.8	8.3	6,436	220.3	1.1	11.9	32.3	
	1.2.3	ผักต่างๆผสมกัน	3,408	147.4	0.7	7.3	7,400	146.0	0.7	7.9	-1.0	
	1.2.4	กระเทียม	1,867	113.8	0.5	5.7	2,035	114.3	0.6	6.2	0.4	
	1.2.5	ผักแช่แข็งอื่นๆ	6,992	346.6	1.7	17.3	6,361	296.9	1.5	16.1	-14.3	
1.3 ผลแห้ง			2,326	165.7	0.8		4,082	236.8	1.2		42.9	
1.4 ผลอื่นๆ			9,296	534.1	0.1		8,840	333.9	1.7		-37.5	
1.5 เมล็ดพืชใช้สำหรับการเพาะปลูก			2,497	1,258.3	0.5		4,194	1,242.5	6.2		-1.3	
2. ผลกระป๋องและแปรรูป			366,776	12,488.6	59.8		326,718	11,889.2	59.4		-0.9	
2.1 ผลกระป๋องและแปรรูป			328,731	10,361.5	49.6	100.0	293,297	9,999.5	49.9	100.0	-3.5	
	2.1.1	ข้าวโพดหวาน	125,120	3,795.7	18.2	36.6	151,719	4,618.5	23.1	46.2	21.7	
	2.1.2	ข้าวโพดฝักอ่อนกระป๋อง	96,243	2,142.2	10.2	20.7	46,587	1,282.1	6.4	12.8	-40.2	
	2.1.3	พืชผักดองหัวน้ำส้ม	15,164	542.9	2.6	5.2	13,666	496.2	2.5	5.0	-8.6	
	2.1.4	หน่อไม้กระป๋อง	24,967	588.5	2.8	5.7	17,305	465.7	2.3	4.7	-20.9	
	2.1.5	ผักกาดเขียวปลีคอง	3,342	114.6	0.5	1.1	2,626	87.3	0.4	0.9	-23.8	
	2.1.6	หัวผักกาดต้ม	204	7.9	0.0	0.1	2,412	68.7	0.3	0.7	770.0	
	2.1.7	มะเขือเทศ	2,191	61.9	0.3	0.6	2,231	58.2	0.3	0.6	-6.1	
	2.1.8	เห็ด	1,699	119.0	0.6	1.1	1,222	85.0	0.4	0.9	-28.5	
	2.1.9	ผักแปรรูปอื่นๆ	59,800	2,989	15.2	28.8	55,529	2,838	15.1	28.4	-5.1	
2.2 สิ่งปรุงรสอาหาร*			38,045	2,127.1	10.2	100.0	33,421	1,889.7	9.4	100.0	-3.3	
	2.2.1	ซอสพริก	22,253	863.6	4.1	40.6	18,983	835.4	4.2	44.2	-3.3	
	2.2.2	ซอสมะเขือเทศ	5,079	187.5	0.9	8.8	5,060	171.1	0.9	9.1	-8.7	
	2.2.3	เครื่องแกงสำเร็จรูป	10,713	1,076.1	5.1	50.6	9,378	883.2	4.4	46.7	-17.9	

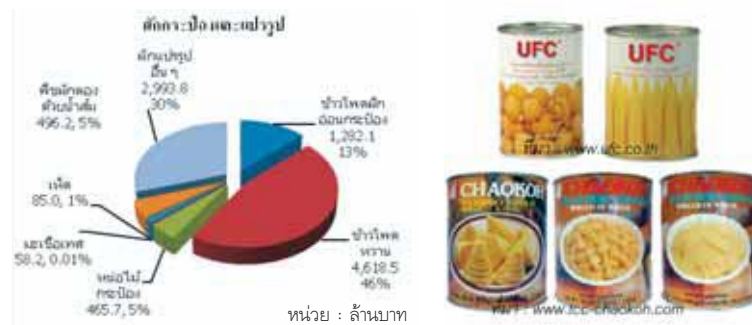
ที่มา : ประมวลจากรายงานข้อมูลการค้าระหว่างประเทศของไทยศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกระทรวงพาณิชย์ด้วยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

* เฉพาะซอสพริก ซอสมะเขือเทศและเครื่องแกงสำเร็จรูป

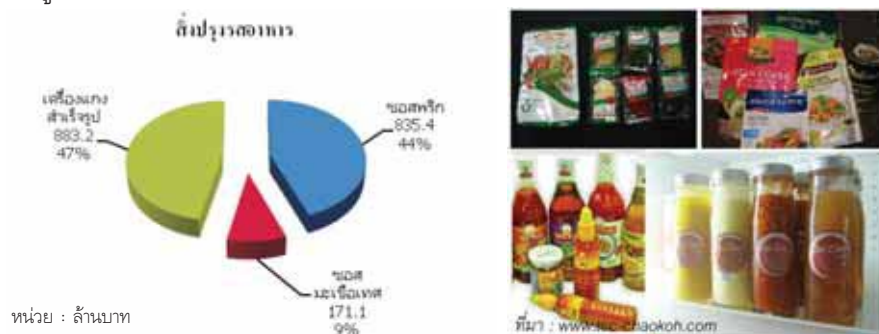
ตลาดผักและผลไม้ : บทที่ 3

3. ชนิดของผักกระป๋องและแปรรูปที่สำคัญเรียงตามลำดับมูลค่าส่งออกคือ ข้าวโพดหวานกระป๋อง ข้าวโพดฝักอ่อนกระป๋อง พืชผักดองด้วยน้ำส้มและหน่อไม้กระป๋อง ข้าวโพดหวานกระป๋องส่งออกมูลค่า 4,618 ล้านบาท ร้อยละ 24.6 และ 46.2 ของสินค้าผักที่ส่งออกทั้งหมดและของผักกระป๋องและแปรรูปตามลำดับ ขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปี 2549 ร้อยละ 21.7 (ภาพที่ 3.4) ตลาดส่งออกกระจายไปหลายประเทศ ตลาดสำคัญเรียงตามมูลค่าคือ สหราชอาณาจักร (735 ล้านบาท ร้อยละ 15.9) รัสเซีย (574 ล้านบาท ร้อยละ 12.4) ไต้หวัน (281 ล้านบาท ร้อยละ 6.1) เกาหลี (279 ล้านบาท ร้อยละ 6) ญี่ปุ่น (262 ล้านบาท ร้อยละ 5.7) เยอรมนี (189 ล้านบาท ร้อยละ 4.1) และสหรัฐอเมริกา (157 ล้านบาท ร้อยละ 3.4) เป็นที่น่าสังเกตว่า ไทยสามารถส่งข้าวโพดหวานเข้าไปจำหน่ายในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ทั้งๆ ที่เป็นประเทศดังกล่าวเป็นผู้ผลิตและส่งออกเป็นลำดับแรกของโลกมาเป็นเวลานานแล้ว

ภาพที่ 3.4 มูลค่าการส่งออกผักกระป๋องและแปรรูปของไทยปี พ.ศ. 2550 มีมูลค่ารวม 11,889 ล้านบาท ข้าวโพดหวานกระป๋องส่งออกมากที่สุด (46%)

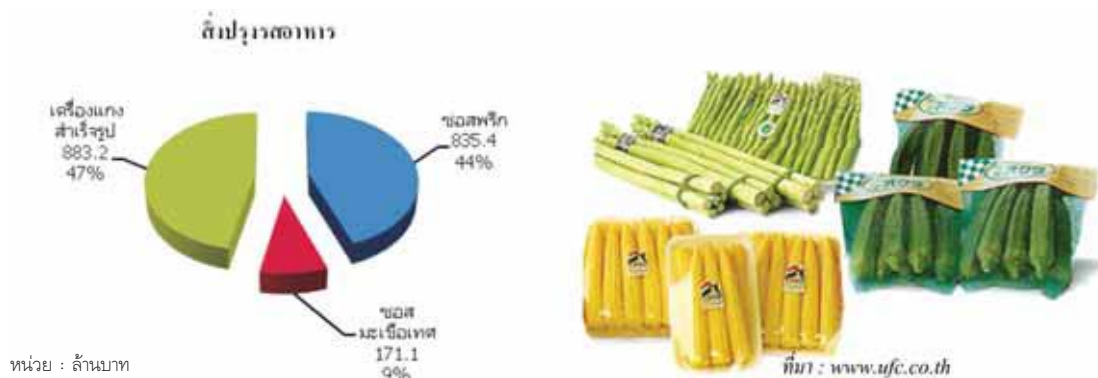
4. ในส่วนของสินค้าแปรรูปที่เป็นสิ่งปรุงรสอาหารมีสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับอาหารไทย 2 รายการที่ส่งออกคือ เครื่องแกงสำเร็จรูป (มูลค่า 883 ล้านบาท) และซอสพริก (มูลค่า 835 ล้านบาท) คิดเป็นร้อยละ 4.7 และ 4.4 ของสินค้าผักที่ส่งออกทั้งหมด (ภาพที่ 3.5) ส่งออกจำหน่ายกระจายไปมากกว่า 70 ประเทศทั่วโลก สหรัฐอเมริกาและออสเตรเลียนำเข้าเครื่องแกงมากที่สุด 2 ลำดับแรกด้วยมูลค่า 198.8 และ 156 ล้านบาท ตามลำดับ ส่วนซอสพริกสหราชอาณาจักรนำเข้ามากที่สุดมูลค่า 148 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 17.8 ของมูลค่าส่งออกซอสพริกทั้งหมด

ภาพที่ 3.5 การส่งออกสิ่งปรุงรสอาหารของไทยปี พ.ศ. 2550 มีมูลค่า 1,889 ล้านบาท

5. ผักสดแช่เย็น แช่แข็ง แห้ง และเมล็ดพันธุ์ผัก ชนิดสำคัญ เรียงลำดับตามมูลค่าส่งออกคือ ผักสดแช่เย็น (4,473.6 ล้านบาท) ผักแช่แข็ง (1,845 ล้านบาท) และเมล็ดพันธุ์ผักสำหรับเพาะปลูก (มูลค่า 1,242 ล้านบาท) ด้วยมูลค่าร้อยละ 23.8 และ 6.6 ของมูลค่าสินค้าผักที่ส่งออกทั้งหมด ชนิดของผักสดแช่เย็นที่ส่งออกมาคือ หน่อไม้ฝรั่ง (มูลค่า 815 ล้านบาท) หอมหัวใหญ่ หอมแดง และกระเทียม (มูลค่า 809 ล้านบาท) ในส่วนของผักสดแช่เย็นอื่นๆ รวมมาจากหลายชนิด ซึ่งมีผักพื้นบ้านที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพรวมอยู่ด้วย ได้แก่ ผักคะนัง ใบบัวบก ผักแพรว ชะอม ส้มป่อย ใบมะกรูด ผักชี ยี่ห่วย ใบกะเพรา ใบโหระพา ตะไคร้ ผักชีฝรั่ง ผักชีลาว ใบสาระแหน่ ผักคื่นห่วย ใบแมงลัก และผักกะเจด มีมูลค่าถึง 2,367 ล้านบาท สำหรับประเทศที่นำเข้าหน่อไม้ฝรั่งที่สำคัญ คือ ญี่ปุ่น และได้หวัน ส่วนประเทศที่นำเข้าหอมหัวใหญ่ที่สำคัญคือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย และญี่ปุ่น (ภาพที่ 3.6)

ภาพที่ 3.6 มูลค่าการส่งออกผักสดและแช่เย็นของไทยปี พ.ศ. 2550 มูลค่า 4,473 ล้านบาท ชนิดของผักสดแช่เย็นที่ส่งออกมาคือ หน่อไม้ฝรั่ง (18%)

6. ชนิดของผักแช่แข็งที่ส่งออกมาคือ ผักตระกูลถั่ว (มูลค่า 1,068 ล้านบาท) ข้าวโพดหวาน (มูลค่า 220.3 ล้านบาท) ผักต่างๆ ผสมกัน (มูลค่า 146 ล้านบาท) กระเจี๊ยบ (มูลค่า 114 ล้านบาท) และ ผักแช่แข็งอื่นๆ (มูลค่า 296 ล้านบาท) สำหรับประเทศที่นำเข้าผักแช่แข็งโดยภาพรวมที่สำคัญ คือ ญี่ปุ่น (มูลค่า 1,396 ล้านบาท) และสหรัฐอเมริกา (มูลค่า 221 ล้านบาท)

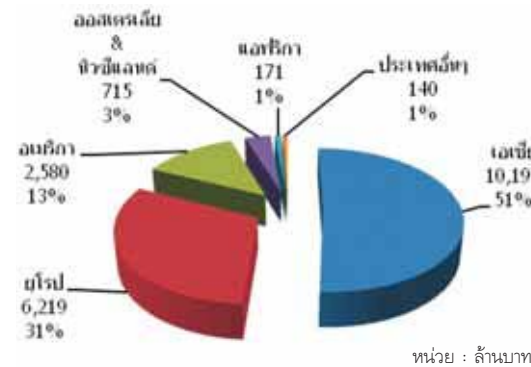

ตลาดผักและผลไม้ : บทที่ 3

3.2.2 ตลาดส่งออกผักของไทย

1) ตลาดในทวีปเอเชียเป็นตลาดผักที่สำคัญที่สุดของไทย เป็นลำดับแรก มีมูลค่าการค้าถึง 10,197 ล้านบาท (ร้อยละ 51 ของมูลค่าการค้าผักของไทยที่มีมูลค่ารวมทั้งหมด 20,022 ล้านบาท) รองลงไปคือทวีปยุโรป (มูลค่า 6,219 ล้านบาท ร้อยละ 31) และทวีปอเมริกา (มูลค่า 2,580 ล้านบาท ร้อยละ 13) (ภาพที่ 3.7)

ภาพที่ 3.7 มูลค่าการส่งออกผักของไทยแยกตามทวีปในปี พ.ศ. 2550 ทวีปเอเชียเป็นตลาดผักที่ใหญ่ที่สุด

1.1) ญี่ปุ่นเป็นตลาดผักที่สำคัญที่สุดของไทย โดยนำเข้าผักจากไทยเป็นมูลค่ามากที่สุด 5,020 ล้านบาท คิดเป็น ร้อยละ 70 ของมูลค่าการค้าผักรวมของไทย โดยสินค้าที่นำเข้ามากเป็นมูลค่าใกล้เคียงกันคือ ผักสดแช่เย็น แช่แข็งและแห้ง และผักกระป๋องและแปรรูป คิดเป็นมูลค่ารวมถึง 4,757 ล้านบาท (ภาพที่ 3.8-3.9)

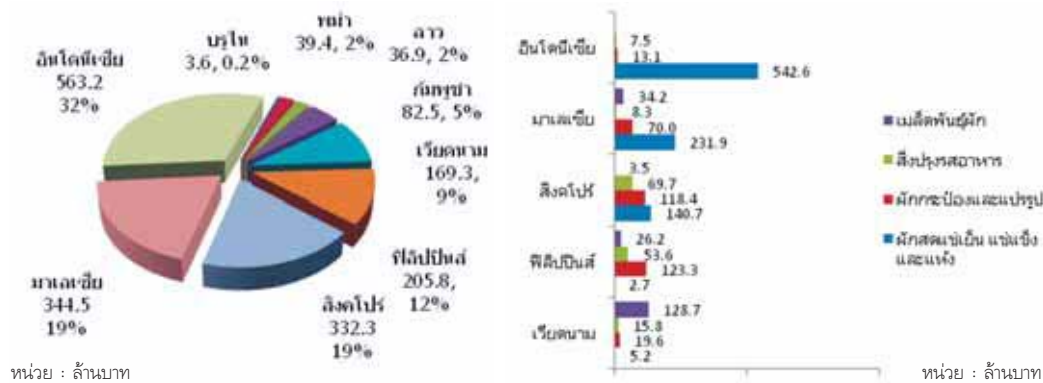
ภาพที่ 3.8 มูลค่าการส่งออกผักของไทยแยกตามประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออก ประเทศญี่ปุ่นเป็นตลาดผักที่ใหญ่ที่สุดของไทย

ภาพที่ 3.9 เปรียบเทียบมูลค่าการนำเข้าผักของประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออกในปี 2550 แยกตามชนิดสินค้า

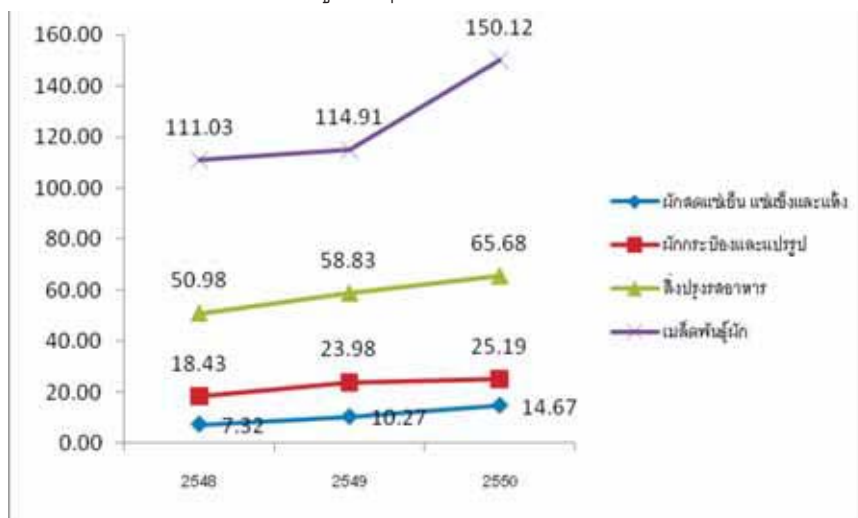
1.2) อินโดนีเซีย เป็นตลาดผักที่สำคัญที่สุดของไทยในกลุ่มอาเซียน โดยนำเข้าผัก จากไทย เป็นมูลค่า 563 ล้านบาท (ร้อยละ 32 ของมูลค่าการค้าผักในกลุ่มอาเซียน) โดยเฉพาะผักสดแช่เย็น แช่แข็ง และแห้ง แต่ชนิดที่นำเข้ามากคือหอมหัวใหญ่ถึง 525 ล้านบาท ส่วนเวียดนามนำเข้าเมล็ดพันธุ์ผักมากที่สุด (มูลค่า 128 ล้านบาท) และฟิลิปปินส์นำเข้าผักกระป๋องและแปรรูปมากที่สุด (มูลค่า 123.3 ล้านบาท) (ภาพที่ 3.10–3.11)

ภาพที่ 3.10 มูลค่าการส่งออกผักของไทยแยกตามประเทศในกลุ่มอาเซียน

ภาพที่ 3.11 เปรียบเทียบมูลค่าการนำเข้าแยกตามชนิดสินค้าของประเทศในกลุ่มอาเซียน

1.3) ตลาดอินเดีย อินเดียเป็นตลาดผักที่มีมูลค่านำเข้าต่ำ ทั้งๆ ที่เป็นประเทศที่มีประชากรมาก ในปี 2550 มีมูลค่า นำเข้ารวม 255 ล้านบาท โดยมีเมล็ดพันธุ์เป็นสินค้าที่นำเข้ามากที่สุดถึง 150 ล้านบาท อย่างไรก็ตามแนวโน้มการนำเข้าเพิ่มสูงขึ้นทุกรายการ (ภาพที่ 3.12)

ภาพที่ 3.12 เปรียบเทียบมูลค่าการนำเข้าผักแยกตามชนิดสินค้าของอินเดีย (หน่วยล้านบาท)

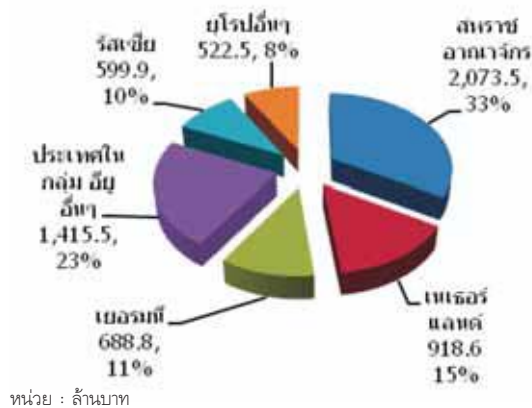

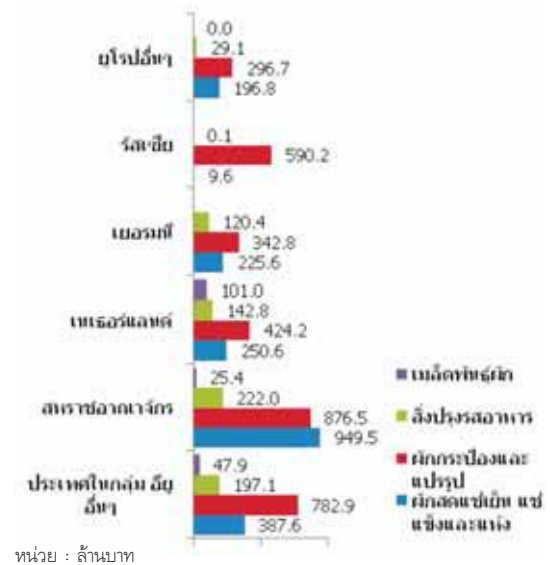
ตลาดผักและผลไม้ : บทที่ 3

2) ตลาดในทวีปยุโรป โดยเฉพาะสหภาพยุโรป (EU-27) เป็นกลุ่มประเทศที่เป็นตลาดผักสำคัญเป็นลำดับที่ 2 ด้วยมูลค่าการนำเข้ารวม 5,096 ล้านบาท (ร้อยละ 25.4 ของการค้าผักของไทยทั้งหมด) ประเทศที่เป็นลูกค้าผักที่สำคัญ 3 ลำดับแรกคือ สหราชอาณาจักร (มูลค่านำเข้า 2,073 ล้านบาท) เนเธอร์แลนด์ (มูลค่านำเข้า 918 ล้านบาท) และเยอรมนี (มูลค่านำเข้า 688 ล้านบาท) ส่วนประเทศอื่นๆ ในทวีปยุโรปที่นำเข้าผักจากไทยมากคือ รัสเซีย (มูลค่านำเข้า 599 ล้านบาท) (ภาพที่ 3.13)

- ผักที่สหภาพยุโรปนำเข้าที่สำคัญคือ ผักสดแช่เย็น ผักบรรจุกระป๋องและแปรรูป (2,426 ล้านบาท) ส่วนใหญ่เป็นข้าวโพดหวานบรรจุกระป๋องถึง 1,473 ล้านบาท) และสิ่งปรุงรสอาหาร (682 ล้านบาท) แบ่งเป็น ซอสพริก 419 ล้านบาท และเครื่องแกงสำเร็จรูป 262 ล้านบาท) (ภาพที่ 3.14)

ภาพที่ 3.13 มูลค่าการส่งออกผักของไทยในทวีปยุโรป

ภาพที่ 3.14 เปรียบเทียบมูลค่าการนำเข้าแยกตามชนิดสินค้า ของประเทศในทวีปยุโรป

3) ตลาดในทวีปอเมริกา โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา เป็นประเทศที่เป็นตลาดผักสำคัญเป็นลำดับที่ 3 ด้วยมูลค่าการนำเข้ารวม 2,110 ล้านบาท (ร้อยละ 10 ของการค้าผักของไทยทั้งหมด)

- ผักที่สหรัฐอเมริกานำเข้าที่สำคัญคือ ผักบรรจุกระป๋องและแปรรูป (1,399 ล้านบาท ส่วนใหญ่เป็นข้าวโพดฝักอ่อน ข้าวโพดหวาน และหน่อไม้บรรจุกระป๋อง) และสิ่งปรุงรสอาหาร (256 ล้านบาท) ที่สำคัญคือ เครื่องแกงสำเร็จรูป 199 ล้านบาทและซอสพริก 42 ล้านบาท) (ภาพที่ 3.15)

ภาพที่ 3.15 เปรียบเทียบมูลค่าการนำเข้าแยกตามชนิดสินค้าของสหรัฐอเมริกา ทวีปแอฟริกาและออสเตรเลียและนิวซีแลนด์

3.2.3 ชนิดผลไม้ที่ส่งออกและตลาดผลไม้

3.2.3.1 ชนิดผลไม้ที่ส่งออก

เมื่อพิจารณารายละเอียดของผลไม้ที่ส่งออกในปี 2550 ที่แสดงตามตารางที่ 3.4 พบว่า

1) ปริมาณรวมสินค้าผลไม้ที่ส่งออกทั้งหมด มีปริมาณ 1,847,680 ตัน มูลค่า 51,630 ล้านบาท มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.6 จากปี 2549

2) เมื่อแยกเป็นผลไม้สดแช่เย็น แช่แข็ง และแห้ง เปรียบเทียบกับผลไม้กระป๋อง และแปรรูป พบว่า ผลไม้กระป๋องและแปรรูปส่งออกเป็นมูลค่า 38,415 ล้านบาท (ร้อยละ 74.4 ขยายตัวลดลงร้อยละ 0.9) สูงกว่าการส่งออกผลไม้สดแช่เย็น แช่แข็ง และแห้งที่ส่งออกมูลค่า 13,215 ล้านบาท (ร้อยละ 25.6 ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.8) ถึงร้อยละ 48.8

3) ผลไม้แปรรูปชนิดสำคัญมีดังนี้

3.1) ชนิดของผลไม้กระป๋องที่ส่งออกมากที่สุดคือ สับปะรด มีมูลค่า 13,273 ล้านบาท (ร้อยละ 25.7 ของมูลค่าผลไม้ที่ส่งออกทั้งหมด) ขยายตัวลดลงร้อยละ 0.5 สำหรับผลไม้กระป๋องชนิดอื่นที่ส่งออกเรียงตามมูลค่าคือ ผลไม้รวมกระป๋อง ผลไม้กระป๋องอื่นๆ ลิ้นจี่ มะม่วง ลำไย เงาะและเงาะสดใส่สับปะรด

3.2) ชนิดของน้ำผลไม้ที่ส่งออกมากที่สุดคือ น้ำสับปะรด มีมูลค่า 4,250 ล้านบาท (ร้อยละ 8.2 ของมูลค่าผลไม้ที่ส่งออกทั้งหมด) ขยายตัวลดลงร้อยละ 8.9 สำหรับน้ำผลไม้ชนิดอื่นที่ส่งออกเรียงตามมูลค่าคือ น้ำผลไม้อื่นๆ น้ำผลไม้ผสม และน้ำส้มชนิดออเรนจ์

3.3) ชนิดของผลไม้แปรรูปที่ส่งออกมากที่สุดคือ ผลไม้แปรรูปอื่นๆ มีมูลค่า 8,267 ล้านบาท สำหรับผลไม้แปรรูป ชนิดอื่นที่ส่งออกเรียงตามมูลค่าคือ ส้ม และสับปะรด

ตลาดผักและผลไม้ : บทที่ 3

4) ผลไม้สดแช่เย็น แช่แข็ง และแห้ง ชนิดสำคัญที่ส่งออกมากเรียงลำดับตามมูลค่า คือ ผลไม้สดแช่เย็น (8,278 ล้านบาท) ผลไม้แห้ง (3,222 ล้านบาท) ผลไม้แช่แข็ง (1,223 ล้านบาท) และผลไม้อื่นๆ (491.4 ล้านบาท)

4.1) ผลไม้สดแช่เย็น ชนิดที่ส่งออกมากเป็นมูลค่ามาก 2 ชนิดคือ ทุเรียนและลำไย ผลไม้ชนิดอื่นๆที่เริ่มมีมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นคือ มังคุด ผลไม้ประเภทสั้ม มะม่วง ชมพู่ ลองกอง และน้อยหน่า

4.2) ผลไม้แช่แข็ง ชนิดที่ส่งออกมากเรียงตามมูลค่าคือ ทุเรียน สับปะรด ลำไย มะม่วง ลิ้นจี่ และมังคุด รวมทั้งผลไม้สดแช่แข็งอื่นๆ อีกหลายชนิดรวมกัน ผลไม้แช่แข็งชนิดที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นคือ มะม่วง มังคุด ลำไย และลิ้นจี่ ส่วนชนิดที่มีการขยายตัวลดลงคือ ทุเรียนและสับปะรด

4.3) ผลไม้แห้ง มีลำไยเป็นหลัก มีมูลค่า 2,018 ล้านบาท (ร้อยละ 3.9 ของมูลค่าผลไม้ที่ส่งออกทั้งหมด) ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 25.8

ตารางที่ 3.4 การส่งออกสินค้าผลไม้ของไทย ปี พ.ศ. 2549-2550

รายการ		2549				2550				2550
		ปริมาณ	มูลค่า	ร้อยละ	ร้อยละ	ปริมาณ	มูลค่า	ร้อยละ	ร้อยละ	ขยายตัว
รวมสินค้าผลไม้ทั้งหมด		1,848,774	50,818.3	100.0		1,847,680	51,630.7	100.0		1.6
1. ผลไม้สดแช่เย็น แช่แข็งและแห้ง		583,314	12,038.6	23.7		703,977	13,215.3	25.6		9.8
1.1	ผลไม้สด แช่เย็น รวมทั้งหมด	415,622	7,917.0	15.6	100.0	483,021	8,278.2	16.0	100.0	4.6
1.1.1	ทุเรียน	137,251	2,590.8	5.1	32.7	157,474	2,568.3	5.0	31.0	-0.9
1.1.2	ลำไย	118,790	2,099.6	4.1	26.5	160,137	2,430.8	4.7	29.4	15.8
1.1.3	มังคุด	14,958	262.3	0.5	3.3	46,919	728.5	1.4	8.8	177.8
1.1.4	ผลไม้ประเภทส้ม	13,356	351.5	0.7	4.4	22,228	373.3	0.7	4.5	12.0
1.1.5	ส้มโอ	9,387	132.9	0.3	1.7	10,051	119.2	0.2	1.4	-10.3
1.1.6	มะม่วง	11,157	258.0	0.5	3.3	11,283	293.9	0.6	3.6	13.9
1.1.7	ลิ้นจี่	11,220	282.0	0.6	3.6	10,372	173.0	0.3	2.1	-38.6
1.1.8	กล้วยไข่	13,837	113.7	0.2	1.4	15,338	99.2	0.2	1.2	-12.8
1.1.9	กล้วยหอม	2,428	61.8	0.1	0.8	2,961	46.0	0.1	0.6	-25.7
1.1.10	กล้วยสดชนิดอื่นๆ	3,310	17.7	0.0	0.2	1,811	25.5	0.0	0.3	-11.7
1.1.11	สับปะรด	6,771	80.3	0.2	1.0	2,826	50.6	0.1	0.6	-37.0
1.1.12	เงาะ	640	17.3	0.0	0.2	2,244	41.6	0.1	0.5	140.7
1.1.13	ชมพู่	398	0.4	0.0	0.0	5,615	148.9	0.3	1.8	37,324.0
1.1.14	ลองกอง	36	1.2	0.0	0.0	771	28.5	0.1	0.3	2,182.9
1.1.15	น้อยหน่า	24	1.4	0.0	0.0	1,480	23.1	0.0	0.3	1,608.4
1.1.17	ผลไม้สดแช่เย็นอื่นๆ	72,057	1,646.1	3.2	20.8	31,512	1,127.8	2.2	13.6	-31.5
1.2	ผลไม้แช่แข็ง รวมทั้งหมด	29,144	1,185.4	2.3	100.0	31,809	1,223.1	2.4	100.0	3.2
1.2.1	ทุเรียน	16,477	459.7	0.9	38.8	12,998	426.3	0.8	34.9	-7.3
1.2.2	สับปะรด	2,397	142.1	0.3	12.0	3,170	136.7	0.3	11.2	-3.8
1.2.3	ลำไย	349	20.9	0.0	1.8	378	22.5	0.0	1.8	7.3
1.2.4	มะม่วง	679	65.5	0.1	5.5	5,254	314.3	0.6	25.7	21.8
1.2.5	ลิ้นจี่	13	1.5	0.0	0.1	194	6.7	0.0	0.5	340.3
1.2.6	มังคุด	167	14.6	0.0	1.2	313	27.1	0.1	2.2	177.78
1.2.7	ผลไม้แช่แข็งอื่นๆ	9,062	481.0	0.9	40.6	9,502	289.5	0.6	23.7	-526.6
1.3	ผลไม้แห้ง รวมทั้งหมด	99,843	2,519.1	5.0	100.0	146,592	3,222.6	6.2	100.0	27.9
1.3.1	ลำไยแห้ง	78,363	1,604.8	3.2	63.7	112,784	2,018.0	3.9	62.6	25.8
1.3.2	ทุเรียนอบแห้ง	-	-	-	-	682	76.7	0.1	2.4	
1.3.3	ผลไม้แห้งอื่นๆ	21,479	914.3	1.8	36.3	33,127	1,127.9	2.2	35.0	31.8
1.4	ผลไม้อื่นๆ	38,705	417.2	0.8	100.0	42,554	491.4	1.0	100.0	17.8

ที่มา : ประมวลข้อมูลจากศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ตลาดผักและผลไม้ : บทที่ 3

ตารางที่ 3.5 การส่งออกสินค้าผลไม้ของไทย ปี พ.ศ. 2549-2550 (ต่อ)

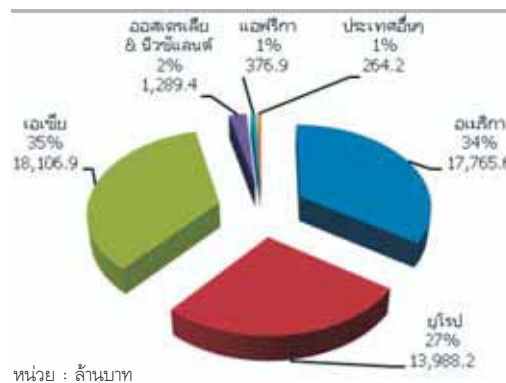
รายการ	2549				2550				2550
	ปริมาณ	มูลค่า	ร้อยละ	ร้อยละ	ปริมาณ	มูลค่า	ร้อยละ	ร้อยละ	
รวมสินค้าผลไม้ทั้งหมด	1,848,774	50,818.3	100.0		1,847,680	51,630.7	100.0		1.6
1. ผลไม้สดแช่เย็น แช่แข็งและแห้ง	583,314	12,038.6	23.7		703,977	13,215.3	25.6		9.8
2 ผลไม้กระป๋องและแปรรูป	1,265,460	38,779.7	76.3		1,143,702	38,415.5	74.4		-0.9
2.1 ผลไม้กระป๋อง รวมทั้งหมด	763,703	19,581.6	38.5	100.0	674,138	19,260.2	37.3	100.0	-1.6
2.1.1 สับปะรดกระป๋อง	591,713	13,338.8	26.2	68.1	522,513	13,273.2	25.7	68.9	-0.5
2.1.2 ผลไม้รวมกระป๋อง	93,040	3,169.5	6.2	16.2	78,027	2,991.6	5.8	15.5	-5.6
2.1.3 ถั่วลิสง	11,459	415.0	0.8	2.1	12,515	451.7	0.9	2.3	8.8
2.1.4 มะม่วง	12,446	432.5	0.9	2.2	12,489	438.8	0.8	2.3	1.5
2.1.5 ลำไย	11,279	402.9	0.8	2.1	11,285	408.4	0.8	2.1	1.4
2.1.6 เงาะและเงาะสดใส่สับปะรด	8,496	296.5	0.6	1.5	2,028	89.6	0.2	0.5	-69.8
2.1.7 ผลไม้กระป๋องอื่น ๆ	35,270	1,526.4	3.0	7.8	35,283	1,607.0	3.1	8.3	5.3
2.2 น้ำผลไม้ รวมทั้งหมด	310,985	8,720.0	17.2	100.0	271,965	7,947.0	15.4	100.0	-8.9
2.2.1 น้ำสับปะรด	187,231	5,242.3	10.3	60.1	135,753	4,250.9	8.2	53.5	-18.9
2.2.2 น้ำผลไม้ผสม	5,502	107.4	0.2	1.2	11,477	312.0	0.6	3.9	190.6
2.2.3 น้ำส้มชนิดออเรนจ์	6,244	118.1	0.2	1.4	10,884	250.0	0.5	3.1	111.6
2.2.4 น้ำผลไม้อื่น ๆ	112,008	3,252.3	6.4	37.3	113,852	3,134.1	6.1	39.4	-3.6
2.3 ผลไม้แปรรูป รวมทั้งหมด	190,772	10,478.1	20.6	100.0	197,599	11,208.2	21.7	100.0	7.0
2.3.1 ส้ม	21,179	1,210.5	2.4	11.6	25,892	1,503.7	2.9	13.4	24.2
2.3.2 สับปะรด	53,369	2,299.0	4.5	21.9	25,108	1,436.6	2.8	12.8	-37.5
2.3.3 ทุเรียนกวน	1,154	72.9	0.1	0.7	9,224	415.1	0.8	3.7	469.7
2.3.4 กะฉัวย	1,042	95.5	0.2	0.9	1,097	90.9	0.2	0.8	-4.818
2.3.5 ผลไม้แปรรูปอื่น ๆ	114,028	6,800.2	13.4	64.9	136,279	7,761.9	15.0	69.3	-446.2

ที่มา : ประมวลข้อมูลจากศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

3.2.3.2 ตลาดส่งออกผลไม้ของไทย

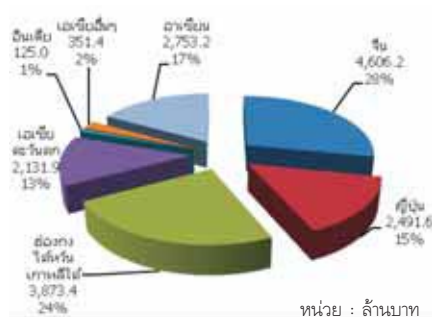
1) ตลาดในทวีปเอเชียเป็นตลาดผลไม้ที่สำคัญที่สุดของไทยเป็นลำดับแรก มีมูลค่าการค้าถึง 18,107 ล้านบาท (ร้อยละ 35 ของมูลค่าการค้าผลไม้ของไทยที่มีมูลค่ารวมทั้งหมด 51,630.7 ล้านบาท) รองลงไปที่คือ ทวีปอเมริกา (มูลค่า 17,765.6 ล้านบาท ร้อยละ 34) และทวีปยุโรป (มูลค่า 13,988.2 ล้านบาท ร้อยละ 27) (ภาพที่ 3.16)

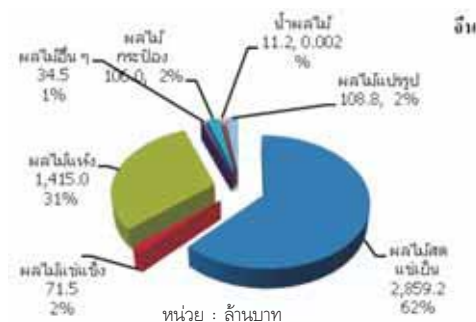
ภาพที่ 3.16 มูลค่าการส่งออกผลไม้ไทยแยกตามทวีปในปี พ.ศ. 2550

2) ตลาดเอเซียนำเข้าผลไม้สดเป็นส่วนใหญ่ (มูลค่า 2,859 ล้านบาท) รองลงไปที่คือผลไม้แห้ง (มูลค่า 1,415 ล้านบาท)

- จีนเป็นประเทศที่นำเข้าผลไม้จากไทยมากที่สุดเป็นลำดับแรกของเอเชีย มีมูลค่ารวม 4,606 ล้านบาท (ร้อยละ 28) รองลงไปที่คือกลุ่มประเทศแถบเอเชียตะวันออก (ฮ่องกง ไต้หวันและเกาหลีใต้) กลุ่มอาเซียนและญี่ปุ่น ผลไม้ที่จีนนำเข้ามากที่สุดคือผลไม้สด (มูลค่า 2,859 ล้านบาท) ชนิดที่สำคัญ 3 ลำดับแรกคือทุเรียน ลำไยและมังคุด และผลไม้แห้ง (มูลค่า 1,415 ล้านบาท) ส่วนใหญ่เป็นลำไยแห้ง (ภาพที่ 3.17-3.18)

ภาพที่ 3.17 มูลค่าการส่งออกผลไม้ไทยในทวีปเอเชีย ในปี 2550

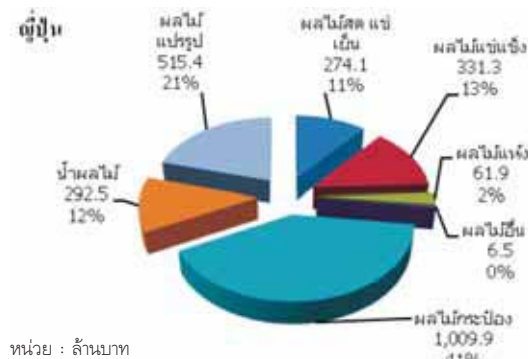
ภาพที่ 3.18 มูลค่าการส่งออกผลไม้ไทยในประเทศจีน ปี 2550

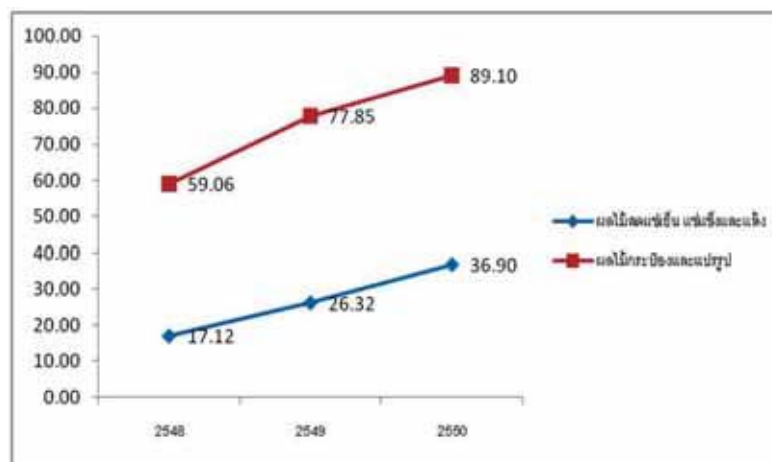
ตลาดผักและผลไม้ : บทที่ 3

- ญี่ปุ่น เป็นประเทศที่นำเข้าผลไม้จากไทยมากที่สุดเป็นลำดับที่สองของเอเชีย มีมูลค่ารวม 2,491 ล้านบาท (ร้อยละ 15 ของมูลค่าผลไม้ที่ไทยส่งออกไปทวีปเอเชีย) ผลไม้ที่นำเข้ามากที่สุดคือผลไม้กระป๋อง (มูลค่า 1,010 ล้านบาท) ส่วนใหญ่เป็นสับปะรดกระป๋อง และน้ำสับปะรด (มูลค่า 221.4 ล้านบาท) (ภาพที่ 3.19)

ภาพที่ 3.19 มูลค่าการส่งออกผลไม้ไทยในประเทศญี่ปุ่นปี พ.ศ. 2550

- อินโดนีเซียนำเข้าผลไม้ไทยเป็นลำดับแรกของกลุ่มอาเซียน ด้วยมูลค่า 1,379.2 ล้านบาท ส่วนใหญ่เป็นลำไย รองลงไปคือ มาเลเซีย (มูลค่า 660 ล้านบาท) ส่วนใหญ่เป็นผลไม้กระป๋องและแปรรูป ได้แก่ ลำไย ลิ้นจี่และผลไม้แปรรูปอื่นๆ ส่วนผลไม้สดได้แก่ มะม่วงและลำไย และสิงคโปร์ (มูลค่า 614 ล้านบาท) ส่วนใหญ่เป็นผลไม้กระป๋องและแปรรูป ได้แก่ ลำไย ส่วนผลไม้สดได้แก่ ลำไยและผลไม้ประเภทส้ม
- อินเดีย นำเข้าผลไม้ไทยเป็นมูลค่าน้อย ทั้งๆ ที่เป็นประเทศที่มีประชากรมาก ในปี 2550 มีมูลค่านำเข้ารวม 226 ล้านบาท โดยมีผลไม้กระป๋องและแปรรูปมากที่สุดถึง 89.10 ล้านบาท อย่างไรก็ตาม แนวโน้มการนำเข้าเพิ่มสูงขึ้นทั้งสองรายการ (ภาพที่ 3.20)

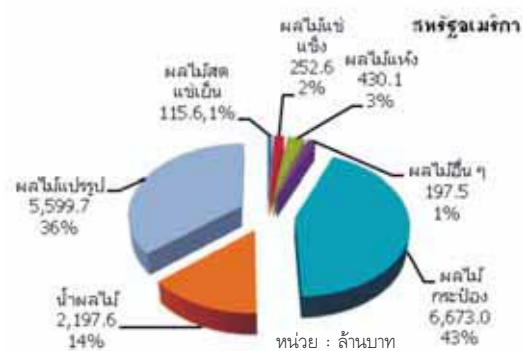
ภาพที่ 3.20 มูลค่าการนำเข้าผลไม้แยกตามชนิดสินค้าของอินเดีย (หน่วยล้านบาท)

- ประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออก ได้แก่ ฮองกง ไต้หวัน และเกาหลีใต้ นำเข้าผลไม้จากไทยรวมกันเป็นมูลค่า 3,873.4 ล้านบาท ส่วนใหญ่เป็นผลไม้สด (มูลค่า 2,651.2 ล้านบาท) ได้แก่ ทุเรียน ลำไยและมังคุด และผลไม้กระป๋องและแปรรูป (มูลค่า 1,215.2 ล้านบาท) ได้แก่ สับปะรดกระป๋อง

3) ตลาดอเมริกานำเข้าผลไม้จากไทยที่เป็นมูลค่ามากที่สุด 3 ลำดับแรกคือ ผลไม้กระป๋อง (มูลค่า 7,909 ล้านบาท) รองลงไปคือ ผลไม้แปรรูปและน้ำผลไม้

- สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่นำเข้าผลไม้จากไทยมากที่สุดในทวีปอเมริกา มีมูลค่า 15,466 ล้านบาท ส่วนใหญ่เป็นผลไม้กระป๋อง (มูลค่า 6,673 ล้านบาท) ได้แก่ สับปะรดกระป๋องและผลไม้รวมกระป๋อง และผลไม้แปรรูป (มูลค่า 5,599.7 ล้านบาท) (ภาพที่ 3.21)

ภาพที่ 3.21 มูลค่าการส่งออกผลไม้ไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ปี พ.ศ. 2550

4) ตลาดยุโรปนำเข้าผลไม้จากไทยที่เป็นมูลค่ามากที่สุด 3 ลำดับแรกคือ ผลไม้กระป๋อง (มูลค่า 7,226 ล้านบาท) รองลงไปคือ น้ำผลไม้และผลไม้แปรรูป

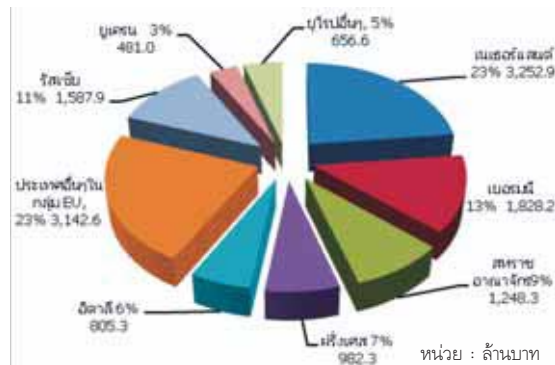
- เนเธอร์แลนด์ เป็นประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปที่นำเข้าผลไม้จากไทยมากที่สุดในทวีปยุโรป มีมูลค่า 3,252.9 ล้านบาท ส่วนใหญ่เป็นน้ำผลไม้ (มูลค่า 1,564.4 ล้านบาท) ได้แก่ น้ำสับปะรด และสับปะรดกระป๋อง (มูลค่า 690.5 ล้านบาท)
- เยอรมนี เป็นประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป นำเข้าผลไม้จากไทยเป็นลำดับสองในทวีปยุโรป มีมูลค่า 1,828.2 ล้านบาท ส่วนใหญ่เป็นสับปะรดกระป๋อง (มูลค่า 1,148.4 ล้านบาท) และผลไม้แปรรูป (มูลค่า 374.5 ล้านบาท)
- รัสเซีย เป็นประเทศที่นำเข้าผลไม้จากไทยมากเป็นลำดับที่สาม มีมูลค่า 1,588 ล้านบาท ส่วนใหญ่เป็นสับปะรดกระป๋อง (มูลค่า 621.5 ล้านบาท) และผลไม้แปรรูป (มูลค่า 751.8 ล้านบาท) ได้แก่ สับปะรดแปรรูปและผลไม้แปรรูปอื่นๆ

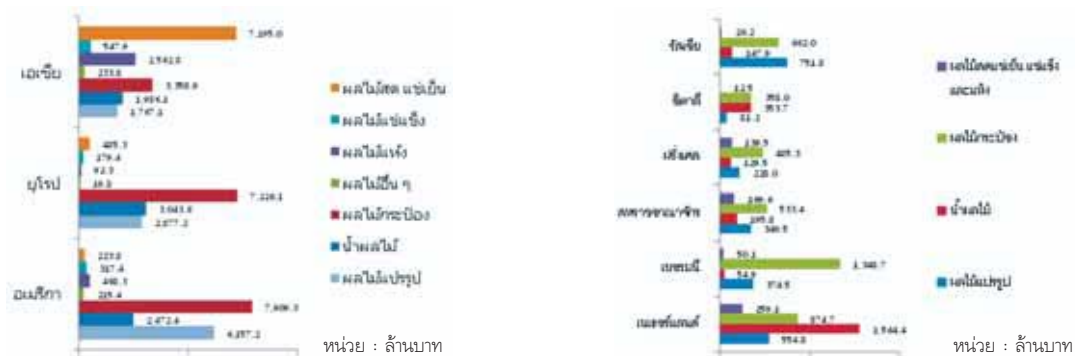

ตลาดผักและผลไม้ : บทที่ 3

- สหราชอาณาจักร เป็นประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป นำเข้าผลไม้จากไทยมากที่สุดเป็นลำดับที่สี่ในทวีปยุโรป มีมูลค่า 1,248.3 ล้านบาท ส่วนใหญ่เป็นสับปะรดกระป๋อง (มูลค่า 416.8 ล้านบาท) นำสับปะรด (มูลค่า 99.4 ล้านบาท) และผลไม้แปรรูป (มูลค่า 282.8 ล้านบาท) ได้แก่ สับปะรดแปรรูป
- ฝรั่งเศส และอิตาลี เป็นประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป มีลักษณะการนำเข้าผลไม้จากไทยเช่นเดียวกันกับ ประเทศสหราชอาณาจักร (ภาพที่ 3.22-3.24)

ภาพที่ 3.22 มูลค่าการส่งออกผลไม้ไทยในทวีปยุโรป ปี พ.ศ. 2550

ภาพที่ 3.23 เปรียบเทียบมูลค่าการส่งออกผลไม้ไทย
แยกตามทวีป ในปี พ.ศ. 2550

ภาพที่ 3.24 เปรียบเทียบมูลค่าการส่งออกผลไม้ไทย
แยกตามประเทศใน ทวีปยุโรปปี พ.ศ. 2550

3.2.3.3 ลำดับความสำคัญของผลไม้ไทยตามมูลค่าการส่งออกและตลาดส่งออก

เมื่อพิจารณาความสำคัญของผลไม้ไทยเพื่อการส่งออก โดยใช้มูลค่าการส่งออกในปี 2550 เป็นเกณฑ์ ตัดสินพบว่าผลไม้ที่มีมูลค่าการส่งออกเกิน 500 ล้านบาท มีอยู่ 7 ชนิด (ตารางที่ 3.6) และมีข้อมูลการส่งออก ดังนี้คือ

1) **สับปะรด** เป็นผลไม้ที่มีมูลค่าส่งออกสูงที่สุดถึง 19,148 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 37.1 ของมูลค่าผลไม้ที่ส่งออกทั้งหมด แต่มีการขยายตัวลดลงทั้งปริมาณและมูลค่าการส่งออก สับปะรดและผลิตภัณฑ์สับปะรดแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่สับปะรดสดแช่เย็นและแช่แข็ง สับปะรดกระป๋อง น้ำสับปะรดเข้มข้น และสับปะรดแปรรูปอื่นๆ (ภาพที่ 3.25)

1.1) ตลาดส่งออกที่สำคัญตามมูลค่าการส่งออกในปี พ.ศ. 2550 คือ

- สับปะรดกระป๋อง ได้แก่ สหรัฐอเมริกา (26.6%) สหภาพยุโรป (38.3%) [เยอรมนี (8.6%) เนเธอร์แลนด์ (5.2%) สเปน (3.6%)] รัสเซีย (4.7%)
- น้ำสับปะรด ได้แก่ สหรัฐอเมริกา (16.1%) สหภาพยุโรป-27 (53.7%) [เนเธอร์แลนด์ (33.8%) อิตาลี (7.4%) สเปน (7.4%)] รัสเซีย (3.4%)
- สับปะรดแปรรูป ได้แก่ สหรัฐอเมริกา (29.7%) สหภาพยุโรป-27 (25.3%) [เยอรมนี (7.2%) เนเธอร์แลนด์ (5.6%) สหราชอาณาจักร (4.6%)] รัสเซีย (23.9%)
- สับปะรดสด ได้แก่ สิงคโปร์ (22.5%) คูเวต (7.6%) สวิตเซอร์แลนด์ (7.5%)

1.2) คู่แข่งที่สำคัญคือ คอสตาริกา จีน ฟิลิปปินส์และอินโดนีเซีย

ที่มา : <http://www.doae.go.th>

ที่มา : www.thaitambon.com

ที่มา : <http://www.smce.doae.go.th>

ภาพที่ 3.25 สับปะรดสด สับปะรดกระป๋อง และสับปะรดแปรรูป

ตลาดผักและผลไม้ : บทที่ 3

2) ลำไย เป็นผลไม้ ที่มีมูลค่าส่งออกลำดับที่สอง มีมูลค่า 4,879.6 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 9.5 ของมูลค่าผลไม้ที่ส่งออกทั้งหมด โดยมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 18.2 (ภาพที่ 3.26)

2.1) ตลาดส่งออกที่สำคัญตามมูลค่าการส่งออกในปี พ.ศ. 2550

ตลาดหลัก จีนและประเทศในกลุ่มอาเซียน

- ลำไยสด จีน (28.4%) อินโดนีเซีย (28.4%) และฮ่องกง (21.3%)
- ลำไยแห้ง จีน (65.7%) และฮ่องกง (28.4%)
- ลำไยกระป๋อง มาเลเซีย (22.8%) สิงคโปร์ (26.9%) และอินโดนีเซีย (13.8%)
- ลำไยแช่แข็ง ฝรั่งเศส (36.8%)

2.2) คู่แข่งที่สำคัญคือ จีน และเวียดนาม

ภาพที่ 3.26 ลำไยสด ลำไยอบแห้ง และลำไยกระป๋อง

3) **ทุเรียน** เป็นผลไม้ที่มีมูลค่าส่งออกลำดับที่สาม มีมูลค่า 2,994.6 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 5.8 ของมูลค่าผลไม้ที่ส่งออกทั้งหมด โดยมีการขยายตัวลดลงร้อยละ 5.8 (ภาพที่ 3.27)

3.1) ตลาดส่งออกที่สำคัญตามมูลค่าการส่งออกในปี พ.ศ. 2550

- ตลาดหลัก จีนและประเทศในกลุ่มอาเซียน
- ทุเรียนสด จีน (52.3%) ส่องกง (20.9%) อินโดนีเซีย (14.8%) ไต้หวัน (8.9%)
- ทุเรียนแช่แข็ง สหรัฐอเมริกา (44.1%) ออสเตรเลีย (15.7%) และแคนาดา (13.2%)
- ทุเรียนกวน สหรัฐอเมริกา (21.3%) รัสเซีย (20.2%) และสหราชอาณาจักร (9.2%)
- ทุเรียนอบแห้ง จีน (37.6%) ส่องกง (34.2%) และสิงคโปร์ (5.9%)

3.2) คู่แข่งที่สำคัญคือ เวียดนาม อินโดนีเซีย มาเลเซีย

ที่มา : anf2000.trustpass.alibaba.com

ที่มา : <http://www.tarad.com>

ภาพที่ 3.27 ทุเรียนสด ทุเรียนแช่แข็ง และทุเรียนแปรรูป

ตลาดผักและผลไม้ : บทที่ 3

4) **ผลไม้ประเภทส้ม** เป็นผลไม้ที่มีมูลค่าส่งออกลำดับที่สี่ มีมูลค่า 2,246.2 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 4.4 ของมูลค่าผลไม้ที่ส่งออกทั้งหมด โดยมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 23.9 (ภาพที่ 3.28)

4.1) ตลาดส่งออกที่สำคัญตามมูลค่าการส่งออกในปี พ.ศ. 2550

- ส้มแปรรูป สหรัฐอเมริกา (83.7%) แคนาดา (11.3%)
- ผลไม้ประเภทส้มสด จีน (20.3%) กัมพูชา (17.4%) พม่า (5.2%)
- น้ำส้มชนิดออเรนจ์ ลาว (19.2%) เนเธอร์แลนด์ (16.9%) ปากีสถาน (5.7%)
- ส้มโอ จีน (43.6 %) ฮองกง (30.0%) แคนาดา (5.2%)

4.2) คู่แข่งที่สำคัญคือ จีน

ที่มา : <http://www.malee.co.th>

ภาพที่ 3.28 ส้มสด น้ำส้ม และส้มโอสด

5) มะม่วง เป็นผลไม้ที่มีมูลค่าส่งออกลำดับที่ห้า มีมูลค่า 732.7 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 1.4 ของมูลค่าผลไม้ที่ส่งออกทั้งหมด โดยมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.1 (ภาพที่ 3.29)

5.1) ตลาดส่งออกที่สำคัญตามมูลค่าการส่งออกในปี พ.ศ. 2550

- มะม่วงกระป๋อง ญี่ปุ่น (32.6%) ออสเตรเลีย (9.9%) มาเลเซีย (2.7%)
- มะม่วงสด ญี่ปุ่น (52.2%) มาเลเซีย (25.9%) เกาหลีใต้ (6.3 %)
- มะม่วงแช่แข็ง ญี่ปุ่น (54.0%) เนเธอร์แลนด์ (19.4%) เบลเยียม (12.9 %)

5.2) คู่แข่งที่สำคัญคือ บราซิล เม็กซิโก อินเดีย ปากีสถาน ฟิลิปปินส์

ที่มา : www.thai-versand24.de

ที่มา : www.thaitambon.com

ภาพที่ 3.29 มะม่วงสด มะม่วงกระป๋อง และน้ำมะม่วง

ตลาดผักและผลไม้ : บทที่ 3

6) **มังคุด** เป็นผลไม้ที่มีมูลค่าส่งออกลำดับที่หกโดยส่งออกเป็นมังคุดสดเป็นส่วนใหญ่ มีมูลค่า 728.5 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 1.4 ของมูลค่าผลไม้ที่ส่งออกทั้งหมด โดยมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 177.8 มีส่วนน้อยที่ส่งออกเป็นมังคุดแช่แข็ง และสถิติการส่งออกถูกรวมไว้ในผลไม้แช่แข็งอื่นๆ (ภาพที่ 3.30)

6.1) ตลาดส่งออกที่สำคัญตามมูลค่าการส่งออกในปี พ.ศ. 2550

- ◆ มังคุดสด แช่เย็น ญี่ปุ่น (52.2%) มาเลเซีย (25.9%) เกาหลีใต้ (6.3 %)
- ◆ มังคุดแช่แข็ง ญี่ปุ่น (54.0%) เนเธอร์แลนด์ (19.4%) เบลเยียม (12.9 %)

6.2) คู่แข่งสำคัญคือ มาเลเซีย อินโดนีเซีย

ที่มา : www.efooddata.com

ที่มา : www.ramasiam.com

ที่มา : www.shophthai.eu

ภาพที่ 3.30 มังคุดสด ที่ตลาดผลไม้กวางเจา ประเทศจีน มังคุดแช่แข็ง และน้ำมังคุด

7) **ลิ้นจี่** เป็นผลไม้ที่มีมูลค่าส่งออกลำดับที่เจ็ดโดยส่งออกเป็นลิ้นจี่กระป๋องเป็นส่วนใหญ่ มีมูลค่า 451.7 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 1.2 ของมูลค่าผลไม้ที่ส่งออกทั้งหมด โดยมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.8 รองลงมาคือ ลิ้นจี่สด และมีส่วนน้อยที่ส่งออกเป็นลิ้นจี่แช่แข็ง (ภาพที่ 3.31)

7.1) ตลาดส่งออกที่สำคัญตามมูลค่าการส่งออกในปี พ.ศ. 2550

- ลิ้นจี่กระป๋อง มาเลเซีย (24.4%) สหรัฐอเมริกา (15.5 %) ฝรั่งเศส (11 %)
- ลิ้นจี่สด ฮ่องกง (29.4%)
- ลิ้นจี่แช่แข็ง เกาหลีใต้ (29.1%) เบลเยียม (17.9%) จีน (14.9%) และ อิตาลี (14.5%)

7.2) คู่แข่งสำคัญคือ เวียดนาม จีน ไต้หวัน และพม่า

ที่มา : <http://www.smce.doae.go.th>

ภาพที่ 3.31 ลิ้นจี่สด และลิ้นจี่กระป๋อง